BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL 9 OCAK 1983 SAYI: 255

«FAŞİST GENERALLERDEN DEMOKRASİ BEKLENEMEZ»

TSİP Merkez Komitesi Politikbüro-su'nun periyodik Dönem Toplantısı geçtiğimiz günlerde yapıldı. Toplantı sonucunda aşağıdaki bildiri yayınlandı.

"İşbaşındaki faşist generaller Cuntası süngü zoruyla geçirtmiş olduğu kölelik belgesini anayasa diye tanıtarak zulmüne ve zorbalığına hukuki kılıf geçirtme çabasını, şimdi de bu belge doğrultusunda hazırlanacak seçim ve siyasi partiler kanunuyla sürdürmektedir.

K.Evren Cuntası böylelikle "demokrasiye geçiş" komedisini riyakâr bir mizansenle icra etmektedir. Üzülerek belirtmek isteriz ki, 12 Eylül darbesinden bu yana ilericilik ve demokratlık adına Cunta'ya boyun eğen, onu meşru kabul eden ve ondan şefaat bekleyen, ondan demokratlık uman kimi çevreler ve kişiler bir kez daha Kenan Evren Cuntası'na ricacıdırlar, niyazcıdırlar.

İşbaşındaki Cunta, bir yandan ülkeyi güllük gülistanlık gibi göstermeye gayret ederken ve "demokrasiye geçiyoruz" diyerek kendi anayasasına ek yeni emirnameleri kanun adı altında yayınlanamaya hazırlanırken, demokratlığı 12 Eylül 1980 öncesinde kalarak tarihe karışmış kimileri de bu imajın güçlenmesine hizmetten başka birşey yapmamaktadırlar.

Gerçekte ise 45 milyon emekçimiz yoksulluk ve baskı altında çaresizdirler. 7 Kasım oylamasından sonra yeni yeni astronomik zamlar gelmiştir, gelmektedir. Emekçilerin ekonomik olanakları her geçen gün daha da budanmaktadır.

Çalışanların ekonomik güçlükleri geçim sıkıntısı düzeyini çoktan aşmıştır. Emekçiler giderek daha da genişleyen kitleler halinde koyu bir yoksulluğun, açlığın, gıdasızlığın pençesinde kıvranır olmuşlardır. Ölümler, hastalıklar çoğalmış, intihar olayları artmış, ruhsal bunalımlar yaygınlaşmıştır. Faşist Cunta emekçinin sofrasındaki son dilim ekmeğin de bir kısmını alarak hizmet ettiği egemen çevrelerin kurtlar sofrasına koymuştur. Bu ekonomik politikanın ikiz kardeşi olan faşist devlet terörü kurumlaştırılmıştır. İşçi sınıfı ve tüm emekçiler üzerindeki sınıfsal baskı ve Kürt ulusu üzerindeki ulusal zulüm, yoğunlaştırılmış ve yaygınlaştırılmıştır.

Yurt içinde zulüm, işkence, açlık, sefalet ve hastalık kol gezerken, Kenan Evren de, emrinde olduğu Washington'un ve Pentagon'un doğrultusunda yurt dışında gezip durmuştur. Bu zaman zarfında Amerikan askeri projelerinin uygulanması doğrultusunda barış düşmanı yeni adımlar atılmış, sorun Çevik Kuvvetleri de aşmıştır. Artık Washington'un ABD Büyükelçisi, Türkiye'ye Amerikan nükleer silahlarının depolanacağını açık açık söylemektedir. Bu askeri hazırlıklar, Papa'ya sosyalist ülkelerin suikast düzenlediği ve sicilli faşist profesyonel cani olduğu herkesce bilinen M. Ali Ağca'nın sosyalist ülkelere hizmet ettiği şeklindeki CİA kaynaklı düzmece iftiraları ile atbaşı gitmektedir.

Kabul etmemiz gerekir ki, işçi sınıfı politik hareketinin siyasi arenadaki dağınık konumundan, halk ve demokrasi güçlerinin birlikten ve ortak mücadeleden yoksun oluşundan faydalanan K. Evren Cuntası geniş yığınları çaresizlik içinde kıvrandırmaktadır. Emekçi kitlelerin küçümsenmeyecek bir bölümü çok partili düzene ve kısıtlı da olsa bir demokrasiye geçileceği yanılgısı içindedirler. Cunta'nın getirdiği anayasa ışığında gene Cunta'nın yapacağı seçim ve partiler kanunları sonucunda siyasi partilerin kurulacağını ve genel oy adayalı seçimlerin yapılacağını, böylelikle askeri rejimin sona ermiş olacağını sananların sayısı ne yazık ki az değildir.

TSİP MK Politikbürosu Cunta eliyle demokrasinin, özgürlüğün geleceği konusundaki hayallere ve bu hayalleri körükleyenlere karşı mücadele gereğini bir kez daha dile getirir. Demokrasiyi kundaklayanlardan demokrasi beklenemeyeceğini hatırlatır. Askeri mahkemelerde süren bir-iki siyasi davada verilmiş olan tahliye kararlarını "askeri yönetimin yumuşaması" diye yorumlayarak işbaşındaki faşist Cunta'ya barış çağrısı yapanları ve bunu da "ilericilik" diye tanıtanları şiddetle kınar. Dün ırkçı-faşist Türkeş'e barış çağrısı yapmak ile, bugün atatürkçü faşist Evren'e barış çağrısı yapmak arasında HİÇBİR FARK BULUNMADIĞI'nı belirtir.

TSİP Merkez Komitesi Politik Bürosu, K.Evren rejiminin iki buçuk yıla yakın zamandır sürdürdüğü azgın devlet terörünün yerleşmesinde ve sürmesinde, demokrasi güçleri arasındaki birlik eksikliğinin de payı olduğunu vurgular ve somut talepler, somut siyasal programlar ve evrensel ilkeler çerçevesinde Türk ve Kürt tüm halk ve demokrasi güçlerinin eylem birliğini, bu mücadelenin asıl alanı olan yurt içinde, kırkbeş milyon insanımızın yaşadığı topraklarda gerçekleştirilmesi ve giderek anti-faşist cephenin inşa edilmesinin faşizmi yenecek biricik alternatif olduğunu dile getirir.

TSİP MK Politikbürosu, faşizmin TSİP'e karşı saldırılarını, işçi sınıfımıza, tüm emekçilere, bütün demokratik güçlere yönelik faşist devlet terörünün bir parçası olduğunu tekrarlarken, faşizmin işkencehanelerinde, emniyet ve sıkıyönetim mahzenlerinde, askeri toplama kamplarında Partinin onurunu ve bilimsel sosyalizmin yüce bayrağını çiğnetmeyen tüm Partili ve sempatizan yoldaşlarımızla, sadece Partimiz'in değil, SINIFIMIZIN gurur duyduğunu belirtir.

(Devamı 15. sayfada)

Cunta'nın Yetki Gaspı Ve Güce Tapanlar

"Olağanüstü durumdan olağan duruma, yani demokrasiye geçerken, askeri müdahalede bulunanların hukuksal güvenlikleri sorununu çözecek ve sağlama bağlayacak bazı kuralların konulması doğaldır...(Ama) ordu mensupları tümüyle politize olursa her Genel Kurmay Başkanının hedefi de "Cumhurbaşkanı olmak" noktasında odaklaşır...Böylece politize olmuş bir ordunun savaş gücü ve yeteneği zayıflar. Hele Türk ulusuna pek de dost olmayan devletlerle sarılmış ülkemizde bu durumun yaratacağı tehlike "korkunç" sözüyle bile anlatılamaz.... Ordunun politikaya karışmaması demek devletin varlığının içte tehlikeye girmesi durumunda silahlı kuvvetlerin ellerini kavuşturup duruma seyirci kalması demek değildir. Bir yeteneksizler, beceriksizler ya da hainler şebekesinin devleti çökertmesi durumunda ordu elbette görevini yapacak ve yurdu çöküntüden kurtaracaktır. Bu onun görevidir. Böyle bir durumda müdahale edenlerin güvencesi halkın şükran dolu göstergesidir. Müdahale edenler, olağanüstü yetkilerle yönetim başında kalmasalar da, halkın sevgi ve minnet dolu kucağında yerlerini aldıkları gibi, tarihin en şerefli yapraklarında da yerlerini alırlar."

Bu okuduklarınız Cumhuriyet Gazetesinin 10 Ekim 1982 tarihli sayısında Hıfzı Veldet Velidedeoğlu imzasıyla yayınlanan bir yazıdan alınma bölümler. Yazının iyi niyetle, cuntabaşı Evren'in kendini 7 Kasım referandumu ile "Cumhurbaşkanı" olarak dayatmasına karşı bir görüşü dile getirmek ve savunmak için kaleme alındığı besbelli. Aynı zamanda, Türkiye'de geniş kamuoyunda referandum öncesinde kendini açıkça ortaya koyan "Cunta'nın anayasasına hayır" tavrını yansıttığı da ortada. Ne ki yukarıda aktardığımız bölümler, ve bu bölümlerin 10 Ekim tarihinde, yani Aldıkaçtı taslağının Cunta tarafından nihaileştirilmesinden önce yayınlanan böyle bir yazıda yer alması, Türkiye'de "ordu ve siyaset" konusunu, dolayısıyla demokrasiyi çok yakından ilgilendiren temel bir tavrı da yansıtıyor. Gerek yazıyı yazan sayın profesörün, gerekse yazıyı yayınlamakta bir beis görmeyen çevrelerin ideolojik düşünce yapısını, sosyal olaylara ve siyasete bakış açısını da ortaya koyuyor. Onun için bu yazının üzerinde durmakta yarar görüyoruz.

Yazıdan açıkça belli oluyor ki —tabii belli şartlanmaları aşıp da görebilen gözler için— Profesör Velidedeoğlu aslında demokrasiye inanmıyor. Ama ordunun üst kademe subaylarının ve Kenan Evren ve Cuntası'nın, demokrasiye uygun davranmalarını istiyor. Bu çelişkili tutum ve yansıttığı kafa yapısı konunun canalıcı noktasıdır.

Kenan Evren ve Cuntası silah gücüne dayanarak meşru Anayasayı çiğnemişlerdir. Bekleyip bekleyip kendileri ve oluşturdukları program için en uygun gördükleri bir zamanda, kendi kasıtlı niyet ve planları doğrultusunda ülkenin içine sokulduğu durumu "olağanüstü" ilân etmişler, "olağanüstü durum var" diyerek kendilerini milli iradenin yerine koymuşlardır. Mevcut meşru yönetimi iskat ederek "emirle" çalışan bir yönetim oluşturmuşlar, milletin ekonomik, sosyal, politik kaderiyle ilgili hayati kararlar aldırtıp uygulattırmışlardır. 12 Eylül darbesinden önce mevcut anayasal nizam çerçevesinde tam anlamıyla legal, kanuni ve meşru birçok politik ve sosyal faaliyeti kendi keyfi iradeleriyle "terörist", "kanunsuz", "gayri meşru" ilan ederek, böylesi faaliyetlerde bulunanları yargılamaya, cezalandırmaya koyulmuşlardır. Sonra da, kendi söylediklerinden de anlaşıldığı gibi *daha baştan* tüm ayrıntılarıyla tasarladıkları programın bir parçası olarak, ülkeye kendi görüşleri doğrultusunda yeni bir anayasa dayatmak için ne gerekiyorsa yapmışlardır.

Yukarıdaki alıntılardan çok açıkça belli olduğu gibi, hukuk profesörü Sayın Velidedeoğlu bütün bunları yapma *hakkını* onlara hiç tereddütsüz tanımaktadır. Hattâ, hukuk profesörü Sayın Velidedeoğlu, generallerin kendileri için belli riskleri de göze alıp fiili durum yaratarak —yani düpedüz suç işleyerek— silah zoruyla dayattıkları *yetki gaspını olağanlaştıran* bir "hukuk doktrini" ortaya atmaktadır. Öylesine olağanlaştıran ki, bugüne kadar yetiştirdiği öğrencilerin sayısı herhalde on binleri bulmuş olan hukuk profesörünün kaleminden "... askeri müdahelede bulunanların hukuksal güvenliklerini sağlama bağlayacak kuralların konulması doğaldır" gibi cümleler çıkabilmektedir.

Bir eli silahlı omuzu kalabalıklar şebekesi, politikacı ihtiraslarının ve bin türlü kasıtlı provokasyonun yarattığı ortamı bahane edip dilediği zaman ülkede durumu "olağanüstü", demokratik seçimle gelmiş yöneticileri ve legal yurttaşlık haklarını kullanan insanları "yeteneksiz, beceriksiz ya da hain" ilân edecek, buna dayanarak iktidara el koyacak; anayasayı, parlamentoyu, tüm demokratik hak ve özgürlükleri askıya alacak, ülkeyi "kanun" adı altında emirnamelerle yönetmeye koyulacak; bin siyasetten arta kalmış emir kulu ara adamlara bakanlık payesi verip televizyondan, radyodan beş kişilik "parlamento" önünde okunan ve "güven oyu" alan sivil hükümet programı maskaralıkları yayınlatacak; bine yakın insanı sokak ortasında ya da gözaltında silahlı adamlarına öldürtecek, yüzbin kişiyi hapishanelere dolturtacak; tepeden inme sorumsuz ekonomik kararlar ve siyasetlerle milletin anasını ağlatacak, vb. ve kimse buna karşı çıkamayacak! Çıkan olursa vatan haini, soysuz, terörist diye damgalanıp katledilecek ya da hapishanelerde, işkencehanelerde anasından emdiği süt burnundan getirilecek ve Velidedeoğlu gibi saçını sakalını hukuk okutmakla ağartmış profesörler bütün bunlara, *sırf bir omuzu kalabalıklar şebekesinin marifeti olduğu için,* en ufak bir itiraz, protesto, başkaldırı sesi yükseltmediği gibi, bir de üstelik, çok iyi yaptınız. Bu sizin zaten asli görevlerinizdendir. Adınız tarihe şerefle geçecek, millet sizi minnetle anacaktır, diye yazacaklar!

Bu tavrın altında yatan, açıkça, demokrasiye inançsızlıktır. Demokrasinin normlarını ve gereklerini ciddiye almamaktır. Demokratik hak ve özgürlüklerin değerini ve anlamını hiçe saymaktır. Demokrasiye inançsızlık, en gerekli olduğu zamanda demokrasiye sahip çıkmamayı, demokrasiyi tahrip edenlere direnmemeyi, "olağanüstü durumun gereğidir" diye, yurttaşlık ve insanlık onuru ile bağdaşmayan emrivakilere boyun eğmeyi getirir. Teslimiyetten, teslimiyeti gerekçelendirmeye, dolayısıyla işlenen suçu aklamaya giden yol da çok uzun değildir. Nitekim Velidedeoğlu, generallerin ellerindeki silah ve bu silahı acımasızca kullanma kararlılığı karşısında zora boyun eğmekle kalmıyor. Aynı zamanda, bu boyun eğişe *hukuki kılıf* da geçiriyor. Bunu yapmakla da, ellerindeki silahı ancak milli irade ile belirlenmiş meşru hükümet emrinde ve kanun tahtında kullanmaya yetkili, maaşlı devlet memuru olmaktan başka herhangi bir olağanüstü vasıf ve yetkiye sahip ol-

mayan bireylerin işlediği suçu aklıyor. Öylesine aklıyor ki, bu bireylerin işledikleri suçun hesabının ilerde dahi hiçbir surette sorulamayacağı' gibi bir "kaziyeyi muhkeme" çıkıyor ortaya. Böylece hukuk profesörü Velidedeoğlu, işlenen suçu meşrulaştırıyor, ilerde de muttasıl işlenebilir hale dönüştürüyor, kurumlaştırıyor. Ordunun gerekli ve uygun gördüğü her durumda "Yeteneksizler, beceriksizler, hainler devleti çökertiyor! Memleket elden gidiyor! Biz gelmeseydik şimdi burdan onlar konuşacaklardı!" safsatasına sarılıp darbe yapmasına, demokrasiyi tahrip etmesine, kendi indinde yeteneksiz, beceriksiz ya da hain diye nitelediklerinin de canına okumasına fetva çıkarıyor. Aynen, Tercüman Gazetesi yazarı Nazlı Ilıcak'ın "Devletin bekaası ile demokrasi arasında tercih yapmak gerektiğinde demokrasiden vazgeçeriz," demesi gibi!

Zorbaların silahları önünde boyun eğmek başkadır (insan halidir, anlayışla karşılanabilir), önünde boyun eğilen silah zoruna *haklılık gerekçesi* sunmak bambaşka birşeydir. Velidedeoğlu demokrasiye inanmadığı gibi, hukuka da inanmıyor. Hukukun da normlarını ve gereklerini ciddiye almıyor. O, sadece, *güçlünün istediğini yapması ve zorla yaptırması* ilkesine inanıyor. Güce tapıyor. Orduyu da en güçlü gördüğünden, burjuva toplumunun da tüm kurallarına ve işleyiş ilkelerine aykırı olarak, generallerin yetki gaspını onlara hak olarak tanıyor.

Toplumda hukuk diye, meşruiyet diye bir kavram varsa, bu, gücü güce yetenin zorbalığından, "en güçlü"nün şerrinden toplumu korumak için vardır. Ve bu bütün toplumlar için geçerlidir. Burjuva toplumunda "hukuk"un nemenem bir kurallar bütünü olduğunu hep biliyoruz. Lâkin burjuva hukukunun aslında düpedüz ve açık bir sınıf tahakkümü aracı olması başka birşeydir, eli silahlı zorbalara burjuva toplumunun hukuk kurallarını çiğneme, siyasi işleyiş ilkelerini hiçe sayma imtiyazını tanımak, bunu olağan olarak karşılamak bambaşka birşeydir ve gafletlerin en büyüğüdür. Çünkü burjuva hukuki ile aynı sınıf çıkarına farklı metotlarla hizmet eden faşist zorbalık arasında hiç bir nitel fark görmemek demektir.

Zorbalara, hangi toplumda olursa olsun, zorbalıkları söküyor diye zorbalık *hakkını* tanımak, zorbalık emri vakisini Velidedeoğlu'nun yaptığı gibi âdeta *olağan bir hukuk doktrini* mertebesine yükseltmek, zorbalığa yeşil ışık yakmaktır ve zorbalığa teslimiyeti olağanlaştırmaktır. Bir başka deyişle, yurttaşlık hak ve görevlerinden istifadır. Giderek, diktatörlüğün, despotluğun, tepeden inmeciliğin, ceberrutluğun ve faşizmin tebcili, yüceltilmesidir. Orman kanununun, baskın basanındır anlayışının, tam bir sinisizmle, üstelik "hukuk adına" takdisidir. Türkiye'nin bugünkü somut durumunda ise, *emirle* anayasa çiğneyip *emirle* anayasa yaptıranların önünde yurttaşlık ve insanlık onurundan fergat edip *emir kulu* olmayı kabullenmek ve bunun herkesçe kabullenilmesine çağrı çıkarmaktır.

Hukuk profesörü Velidedeoğlu, yaşadığı bunca siyasi tecrübeye, okuduğu ve okuttuğu onca kitaba rağmen, kendisinin bir birey olarak iki yıldır ne denli kul ve köle derekesine düşürülmüş olduğunun hiç mi hiç farkında değil görünüyor. Gerçekten de, Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan yazısını yazarken olduğu gibi, bugün de, Velidedoğlu'nun düşüncelerini ifade, yazılarını yayınlama özgürlüğü, hatta kişisel özgürlüğü, İstanbul sıkıyönetim kumandanının iki dudağı arasındadır. Sayın Velidedeoğlu iki yıldır, *insan ve yurttaş olarak hiç bir hakka sahip olmadan*, salt müsaade ve icazet altında yaşamış, yazmış ve "düşünmüştür". Sayın Velidedeoğlu, ünlü hukuk profesörü, mesela darbe yapan generallerin hukuksal güvenliklerinin sağlama alınması doğaldır diye yazarken herhalde "özgür" bir yurttaş olarak "kendi özgür düşüncesini" dile getirdiğini sanıyor. Fikir beyan ettiğini sanıyor. Ama bu konuda kendisi gibi düşünmeyenlerin ancak hapse girmeyi ve orada işkence ve ölüm tehlikesi altında yaşamayı göze alarak fikir beyan edebildiklerini unutmuş görünüyor. Dolayısıyla, darbe yapma hakkını kendilerine tanıdığı generallerin yönetiminde *ancak hapishanede özgür olunabileceğini*, yani generallere darbe yapma ve geçici de olsa emirle iktidar sürme hakkını tanımanın, yurttaşların —bu arada kendisinin— tüm haklarının inkârı demek olduğunu kavramamış görünüyor. Dolayısıyla, yazdığı yazının bir özgür fikir beyanı değil, yurttaşları köle derekesine düşürülmeye rıza göstermeye, bunu olağan saymaya çağıran, objektif olarak *ısmarlama* bir yazı olduğundan habersiz görünüyor.

Ne hazin gaflet! Orduyu en güçlü görüp de başındaki zorbaların önünde secdeye varmanın bir hukuk profesörüne oynadığı oyundur bu: özgürlüğün teminatını "en güçlü"nün icazetinde aramak. Emirle düşünürken kendini özgür sanmak!

Oysa ordu hiç de en güçlü değildir. Onu en güçlüymüş gibi gösteren, Velidedeoğlu gibi "hukuk" erbabının orduyu "en güçlü" görüp önünde gönüllü secdeye varmaya herdaim teşne olmalarıdır. Bir başka açıdan bakınca, Velidedeoğullarının generallere işlerine geldiği gibi darbe yapma, yurttaşların temel haklarını askıya alma, demokratik hak ve özgürlükleri yok sayma ya da diledikleri gibi kısıtlama hakkını tanımaları ordu en güçlü olduğu için değildir. Tam tersi. Onlar orduya ve başındaki generallere bu hakkı hep tanıdıkları için, generaller bütün bunları yapabilecek kadar "en güçlü" ve bütün bunları yapacak kadar da pervasız ve cüretkâr olmaktadırlar. Ordunun başındaki generallerin kendilerini her on yılda bir darbe yapacak kadar güçlü ve buna yetkili görmelerinin nedeni sırf silah gücünü ellerinde tuttuklarını bilmeleri değil, Velidedeoğlu gibilerinin orduyu milletin başında hakem ya da bekçi gibi görüp, ordu adına işlenen her türlü yetki gaspına ve suça fetva çıkartmaya hazır olduklarını bilmeleridir. 12 Eylül'den önce sivil hükümetlerin Parlamentodan birtakım baskı kanunları çıkarma gayretleri her seferinde Velidedeoğullarının gürültülü muhalefeti ile karşılaşmış, böyle birşeyin sözünün edilmesi dahi anayasa suçu ilan edilmişti. Ama darbeden sonra Parlamentoyu dağıtıp anasayı ilga eden generallerin birbiri ardı sıra yayınladıkları emirnamelere harfi harfine uyulduğu gibi şimdi Sayın hukuk profesörü Velidedeoğlu bir de üstelik onlara bütün bu yaptıklarınızı millet minnetle, tarih şerefle anacaktır diyor!

Generaller işte bütün bunları bildikleri içindir ki "beceriksizler, yeteneksizler ve vatan hainleri elinde devletin çökertilmesini önleme" ve "yurdu kurtarma" bahanesiyle iktidarı gaspedip Anayasayı ve demokrasiyi askıya aldıktan sonra kendilerinin ve arkalarındaki bir avuç tekelcinin ekonomik, sosyal, politik çıkarları ve görüşleri doğrultusunda karar ve uygulamaları, ABD'nin ve uluslararası finans çevrelerinin onay ve teşviklerini kazanmaktan gayri hiç bir sorumlulukla bağlı olmaksızın, millete dayatmakta tereddüt etmemişlerdir. Bütün bunları yapma yetkisini nerden aldıklarını sormak Velidedeoğlu'nun aklından geçmiş midir bilmiyoruz, ama böyle bir soruyu hiç bir yazısında dile getirmediğini biliyoruz. Velidedeoğlu, K. Evren'in Eylül 1980'den Kasım 1982'ye kadar fiilen elinde tutup kullandığı olağanüstü yetkilerle Kasım 1982'den sonra resmen "yönetim başında kalmasına" ise türlü sakıncalar getireceği gerekçesiyle karşı çıkmıştır. Çıkmıştır da ne olmuştur? K. Evren, Velidedeoğlu'nun söylediklerini kaale bile almadan bildiğini okumuştur. Ve Velidedeoğlu'nun bu durum karşısında gıkı bile çıkmamıştır! Şimdi de, herhalde, hem Genel Kurmay Başkanı hem de "Cumhurbaşkanı" olan Evren'in kendisini Çankaya'ya davet edip elindeki olağanüstü yetkileri "olağan durumda, yani demokraside" en iyi na-

(Devamı 14. sayfada)

EVREN CUNTASI, TÜRKİYE FİNANS KAPİTALİNİN EN GERİCİ, EN ŞOVEN, EN EMPERYALİST UNSURLARININ AÇIK TERÖRİST İKTİDARIDIR

Kerim Şeyran imzasıyla yayınlanan "Türkiye'deki gerici diktatörlüğü neden 'FAŞİST' olarak nitelendirmiyoruz?" broşürünün TKP'nin görüşlerini aksettirdiği içine bir gözatmadan bile besbelli. Çünkü TKP bu konuda ülkemizde ve dünyada hemen hemen benzersiz (unique) dir. Öyle ki Evren Cuntası'na faşist dememek TKP'nin "alamet-i farikası" olmuştur. Ve bilinir, ortaklaşa hazırlanan metinlerde en "büyük" tartışmalar, uzlaşmazlıklar bu konuda çıkmıştır, çıkmaktadır.

Türkiye'deki anti-faşist mücadelede yer alanların hemen tamamı, dünyada ise sosyal demokratların *dahi* tümü ve hatta sıradan demokratlar Evren Cuntası'nı faşist olarak nitelerken, bu noktada bir tartışma ihtiyacı bile duyulmazken TKP bu konuda acaba neden oyun bozanlık etmektedir? TKP'nin, Cunta'nın faşistliğini reddederek bir tartışma açması, hurufilikten mi kaynaklanmaktadır, yoksa bunun teorik nedenleri, pratik gerekçeleri ve sonuçları mı vardır? İşte sözü edilen sarı kaplı broşürün yayınlanması, bu noktaların bir kez daha aydınlığa kavuşturulmasına vesile olması açısından, bir bakıma yararlı olmuştur.

FAŞİZMİN KLASİK TARİFİ VE EVREN CUNTASI

Evren Cuntası'na faşist denemeyeceği noktasında TKP'nin başvurduğu ilk teorik "kanıt", faşizmin ünlü klasik tarifidir. Bilinir, o tarife göre:

"Faşizm finans kapitalin en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlarının açık terörist diktatörlüğüdür."

TKP'nin iddiası, Türkiye'de olup bitenlerin bu klasik tarifle uyuşmadığıdır. TKP'ye göre Cunta:

"Tüm işbirlikçi, tekelci burjuvazi adına ilerici güçlere karşı saldırıya geçen gerici bir diktatörlüktür."

Yani Cunta, finans kapitalin en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlarının diktatörlüğü olmayıp, tekelci burjuvazinin tümü "adına" hükmeden bir iktidardır. Faşizmin klasik tarifine uymadığına göre de Cunta, TKP'ye göre faşist değildir.

Acaba Cunta tekelci burjuvazinin tümünün mü iktidarıdır? Bu soruyu *evet* diye cevaplamak yüzeysel bir yaklaşımın ifadesidir. İrili ufaklı tüm kapitalistlerin, onların mesleki ya da siyasi temsilcilerinin veya örgütlerinin 12 Eylül darbesini selamlamış, Cunta'ya alkış tutmuş olmaları, bunların hepsinin, Cunta'nın öncelikle ekonomik kararlarından ve uygulamadan memnun oldukları anlamına gelmez. Ona bakılırsa sadece tekelci çevreler değil orta katmanlar, küçük burjuvazinin çeşitli kesimleri hatta pek çok ilerici, solcu, aydın darbeyi olumlu karşılamışlar, ya da rasyonalize etmişlerdir. Dahası "anayasa referandumu"nda süngü zoruyla, hileyle, hurdayla % 90'ın üzerinde çıkartılan "evet" oyları içinde "canü yürekten" verilmiş oyların sayısı, herhalde bir avuç "en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlar"ın oyları değildi!

TEKELCİ BURJUVAZİ İÇİNDEKİ ÇEKİŞME

Aslında tekelci burjuvazinin içindeki çekişmenin bir hayli kızıştığı, Özal'ın görevden alınmasıyla iyice gün yüzüne çıkmıştı. Bu gün bu çekişme, kaba çizgileriyle, bir yanda üretimlerini iç pazara yönelik olarak yapısallaştırmış olanlar, öte yandan ise son yıllarda ihracattan palazlananlar arasında varlığını sürdürüyor. Gerçi her iki grup da ekonominin düze çıkabilmesi için ihracatın artırılmasının elzem olduğu noktasında birleşiyorlar. Ama bunlardan birincileri ihracat yapabilmek için iç pazarın da talep kapasitesinin belirli bir seviyenin üstünde tutulması gerektiği noktasında ısrar ederlerken —ki iç pazara yönelik imalat yapısı nedeniyle ihracatları yetersiz kalıyor— ikinciler 24 Ocak kararlarının ortodoksça uygulanmasını savunuyorlar. Bu çekişme kapsamında ikincilerin, yani ihracatın kaymak tabakasını yiyen sonradan palazlanmış olanların tekelci patronlar içinde en gözü kara, en gerici unsurları oluşturdukları farzedilebilir. Çünkü dış pazarda rekabet edebilmek için, Cunta tarafından süngü zoruyla uygulanan *ücretlerin düşürülmesi* politikasının taviz verilmeksizin sürdürülmesi gerekir.

Buna karşılık iç pazar hareketlenmezse ekonominin tümden batacağı noktasında canhıraş feryatlar koparan birinciler, Güney Sanayi örneğinin de ivmelendirmesiyle, "ölen ölür, kalan sağlar bizimdir" diyen Özal'ı yürütmeyi becermişlerdir. Bu olguya bakarak iç pazarın hareketlenebilmesi için alım gücünün artmasını isteyen birincilerin, ikincilerden daha az gerici, daha az gözü kara oldukları farzedilebilir. Şimdi böyle diye, bu varsayımlardan hareket edilerek 1982'nin ortasından itibaren tekelci burjuvazi içindeki ayrımlaşma sonucu daha az gerici unsurların iktidara damgalarını vurmağa başladıkları, faşizmden tedricen çıkılmakta olduğu ileri sürülebilir mi? Elbette hayır! Çünkü olup bitenleri izliyoruz ve Cunta'nın çekilmek bir kenara, "anayasa"sıyla, "kanunlarıyla" diktatörlüğünü yerleştirip pekiştirmek peşinde olduğunu görüyoruz.

Kaldı ki TKP bu gelişmeleri bile doğru değerlendirememektedir. Ekonomik gelişmelerle ilgili olarak "Mayıs 1982 Plenum Raporu"nda aynen şöyle denmektedir.

"Öte yandan Cunta, 24 Ocak ekonomik ödemeler programına daha sıkı sarıldı. Buna karşılık duyduğu kimi ikircimleri dile getirmekten vazgeçti. 24 Ocak ilkelerinden ödün anlamına gelecek kimi söz ve girişimlerde bulunmayı durdurdu. MGK Genel Sekreterlik Komisyonlarındaki, bürokrasi ve hükümet içindeki, 24 Ocak programının şu ya da bu yanlarına karşı çıkan güçleri etkisizleştirdi. Ekonominin yönetiminde, Özal grubunun yetkilerini son derece artırdı." (sf. 11)

Bu satırların daha mürekkebi kurumadan Özal görevden alınmıştır. Ve daha da "sıkı sarılındığı" iddia edilen 24 Ocak kararları sulandırılmaya başlanmıştır.

TKP nasıl olmuştur da bu kadar kısa vadeli bir öngörüde fahiş yanılgıya düşmüştür? Çünkü TKP daha baştan beri umudunu Cunta içindeki ayrışmalara bağlamıştır. Ama gerçekler inatçı olduğu için TKP'nin illüzyonları havada kalmıştır. Bunun üzerine TKP, yanılgısını ört bas edebilmek amacıyla, "Cunta'nın bir süreç boyunca gericileştiği" temasını işlemeğe başlamıştır. Ne ki bu iddiasını ekonomik gelişme üzerine oturtmak isteyince feci şekilde yanılmıştır.

Bu yanılgının farkına varılmış olmalı ki, sarı kapaklı broşürde aynı konu şöyle belirtilmektedir.

"Ne var ki Haziran-Temmuz 1982'de, Kastelli olayı ve Turgut Özal'ın istifası ile ilgili olarak tekelci sermaye içindeki gruplaşmalar su yüzüne çıktı. Tekelci sermayenin en gerici çevreleri 24 Ocak politikasının sürdürülmesini isteyerek Turgut Özal'ı savunurken diğer bir bölüm bu politikaya karşı çıktı ve sonunda Turgut Özal istifa etmek zorunda kaldı. Bu son bunalımın bugüne kadar belli olan sonuçları finans kapitalin en gerici çev-

relerinin egemen olduğu tezini savunmayı daha da zorlaştırmıştır." (sf.11)

TKP kendi tezinin haklılığını göstermeğe çabalarken aslında yanılgısını sergilemektedir. Evren Cuntasını tanımlamak için TKP'nin mantığıyla hareket edecek olursak, yukardaki alıntıya göre en azından 1982 ortalarına kadar Cunta'nın faşist olduğunu —çünkü bu tarihten öncesine kadar "tekelci sermayenin en gerici çevreleri"nin benimsediği ekonomi politikası uygulanıyormuş TKP'ye göre— kabul etmemiz gerekiyor. Oysa TKP'nin görüşlerinin kaçınılmaz türevi olan bu sonuç TKP'nin iddialarına taban tabana zıttır. Çünkü TKP'ye göre Cunta günbegün gericileşmektedir. Şayet TKP, Cunta'yı niteleme konusunda kendi mantığına sadık kalsaydı, en azından Cunta'nın "gerici konumundan" tedricen uzaklaşmakta olduğunu söylemesi gerekirdi.

Tabii Cunta ne gericileşti, ne de ilericileşti. Cunta'nın 12 Eylül'den bu yana tüm yaptığı faşist diktatörlüğü yerleştirmek, kurumlaştırmak ve pekiştirmek oldu. Hem de "finans kapitalin en gerici, en şoven, en emperyalist unsurları" eliyle! İşte TKP'nin yanılgısı bu gerçeği farketmeyişinden kaynaklanıyor. Çünkü TKP iktidar makamında şu veya bu parababasının kendisini —veya onların "adamlarını"— arıyor.

FAŞİZMİN TANIMI

Konumuzu bir miktar daha açabilmek için yine esas kaynağa, Komintern'in belirlemelerine başvuralım. Şu tarifler de Dimitrov'un Komintern'in 7. Kongresini açış konuşmasından alınmıştır.

"Faşizm finans kapitalin kendisinin iktidarıdır." (Dimitrov, Seçilmiş Eserler, Sofia Press, 1972 İngilizce baskı, cilt 2, sf. 9)

"Faşizmin iktidara yükselişi, bir burjuva hükümetinin diğeriyle *sıradan bir yer değiştirmesi* değildir, fakat burjuvazinin sınıf egemenliği şekillerinden birinin —burjuva demokrasisinin— bir diğeriyle —açık terörist diktatörlükle— yer değiştirmesidir. (a.g.e. sf. 10)

Faşizmin "finans kapitalin" bizatihi "kendisinin iktidarı" veya, "*Burjuvazinin*" "açık terörist diktatörlüğü" olması ilk bakışta klasik tarifle çelişir gözükmektedir. Bu noktadan hareketle bazıları da kalkıp esas bu tariflerin geçerli olduğunu ileri sürebilir. Oysa gerçek bambaşkadır. Aslında hem klasik tarif doğrudur, hem de yukardaki tarifler. Bunların hiçbiri birbiriyle çelişmez, biri ötekini dışlamaz. Bu tariflerin her biri yekdiğerini tamamlayarak faşizm olgusunu daha iyi kavramamıza hizmet eder. Şöyle:

Burjuvazinin sınıf iktidarının gerçekleştiği mekanizmada patronların bizzat kendilerinin yeralmasına genellikle az rastlanır. Bu fonksiyon, yani burjuvazinin sınıf tahakkümü çoğu kez, profesyonel siyasetçiler ve bürokrasinin üst katmanları tarafından yerine getirilir. Hele kapitalizmin, bir avuç azınlığın egemenliği demek olan finans kapital seviyesine eriştiği aşamada bu nokta çok daha barizdir. Tekelci devlet kapitalizminde patron —profesyonel politikacı— yüksek bürokrat içiçeliği son derece çarpıcı hale gelir. Kısacası bu unsurlar beraberce burjuvazinin sınıf egemenliğinin sürdürülmesinde birbirlerini tamamlayan bir işbölümüne ve işleve sahip olurlar.

Bu olgu burjuvazinin açık terörist diktatörlüğü olan faşizmde de —üstelik daha da belirgin olarak— geçerliğini korur. Örnekse, alalım Hitler faşizmini. Hitler ve etrafındaki en azılı nazilerden bir teki bile finans kapitalin iri boy patronları değildi. Buna mukabil finans kapital içinde yeralan bir kısım karteller tarafından desteklenen, onlarla işbirliği halinde olan nazi ileri gelenleri, faşist diktatörlüğün bizatihi uygulayıcıları olarak, fiiliyatta Alman finans kapitalinin en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlarının açık terörist iktidarını temsil ediyorlardı.

EN GERİCİ, EN ŞOVEN, EN EMPERYALİST UNSURLAR

İşte bu noktada klasik tarifin önemi ortaya çıkar. En gerici, en şoven, en emperyalist *unsurlar* finans kapital içinde hemen her zaman vardırlar. Ama tekelci burjuvazi diktatörlüğünü burjuva demokrasisi sınırları içinde yürütebildiği sürece bu gibi unsurlar etkin olamazlar, geri planda kalırlar. Ne ki, gelişen sosyal ortamda, özellikle sınıf mücadelesinin iyice kızışmasıyla birlikte burjuvazi, burjuva demokrasisi altında diktatörlüğünü sürdürmekte büyük zorluklarla karşılaşınca, açık terörcü diktatörlüğe geçmenin yollarını aramaya başlar. İşte böylesi bir durumda finans kapitalin en gerici, en şoven, en emperyalist unsurları ön plana çıkar, finans kapital içindeki etkinliklerini hızla artırırlar.

Alalım Türkiye'yi. Nedir Evren ve hempaları? Yukarıdaki açıklamalardan sonra hiç tereddütsüz söyleyebiliriz ki, onlar —nasıl Hitler ve şürekâsı Almanya'da idiyse— Türk finans kapitalinin en gerici, en şoven, en emperyalist *unsurları* içinde yer almaktadırlar. Benzeri şekilde, finans kapitalin en gözü dönmüş kuruluşlarından birisi olan madeni eşya sanayii patronlarının örgütü MESS'in başı, 24 Ocak kararlarının, yani işçiye sopa zoruyla kemer sıktırma politikasının mimarı Turgut Özal nedir? Ya da "en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlar"ın gözü dönmüşlüğünü Özal lisanıyla ifade eden "ölen ölür, kalan sağlar bizimdir" felsefesinin baş savunucusu Metin Toker'in göklere çıkardığı Kutlutaş, Enka vb. tekel grupları kimlerdir? Veya işlevi Türkiye'de faşizmin yerleştirilmesine hizmet etmek olan Danışma "Meclisi" içinde yer almış Rafet İbrahimoğlu, Turgut Yeğenağa vb. iri boy patronlar neyin nesidirler? Açıktır ki, bütün bunlar Türk finans kapitalinin en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlarıdırlar.

Bu noktada, tekelci kapitalistler arasındaki çekişmenin en kaba ve ortalama ayrım çizgisine bakarak, şu veya bu holding yararına alınan kararların 24 Ocak kararlarıyla uyuşmadığını ileri sürüp, Evren Cuntası'nın "en..en.. en.." unsurların politikasını gütmediğini, dolayısıyla faşist olmadığını iddia etmek, abesli iştigal olur. Tekelci burjuvazinin buhranı o kadar derindir ki, en gözü dönmüş patronlar bir yandan kuşa döndürülmüş ücretlerden, hâlâ daha şikayet ederlerken, öte yandan iç pazarın canlandırılmasını —bunun için yığınların alım gücünün artaması gerektiğini hemen hiç kaale almaksızın— savunabilmektedirler. Öte yandan iç pazara da satamadığı için batma noktasına gelmiş Güney Sanayi firmasının kurtarılması operasyonunun 24 Ocak kararlarıyla bağdaşmadığını ileri sürerek, bu icraatın en gerici politikayla uzlaşmadığını iddia etmek, söz konusu firmanın aynı zamanda *en güçlü tekstil ihracatçılarından* birisi olduğu, yani bu yardımın bir *ihracatçıyı koruduğu* gerçeğini gözden kaçırmak olur.

"UNSURLAR" AÇIK TERÖRİST DİKTATÖRLÜĞÜ TEZGAHLAYANLARDIR

Zaten sadece klasik tarif ele alınıp bir yanda finans kapitalin en gerici, en şoven, en emperyalist kesiminin, öte yanda bu birincilere nazaran "daha az gerici, daha az şoven, daha az emperyalist" kesiminin yer aldıkları ve bunlar arasındaki çatışma sonucunda iktidar birincilerin eline geçtiğinde bunun faşizm olacağı şeklinde skolastik bir yoruma gidildi miydi, peşinden yanılgı kaçınılmaz olarak gelir. Aslında Lenin'in açıkça belirttiği gibi finans kapitalin egemenliği başlıbaşına burjuva demokrasisinin inkarıdır. Ancak finans kapital, ne denli demokrasi düşmanı olursa olsun, zorda kalmadıkça yığınların yıllar süren mücadelesi sonucu kazanılmış demokratik hak ve özgürlükleri bir çırpıda yürürlükten kaldırmaya yeltenmez. Ama ne zaman ki, finans kapital için iş-

ler iyice sarpa sarar, işte o zaman, artık ön plana çıkmış olan en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlar iktidara el koyup açık terörist diktatörlüğü kurmanın yollarına bakarlar.

Kaldı ki, Komintern'in klasik metinlerinin bir tekinde bile "en" olan unsurlarla "en" olmayanlar arasındaki çekişmenin anti-faşist mücadelede ön plana çıkarıldığına, hatta önemli bir faktör olarak hesaba katıldığına rastlanmaz. Bilinir, anti-faşist mücadelede Komintern'in koyduğu temel ilke toplumdaki tüm anti-faşist güçlerin mücadeleye seferber edilmesidir. Bunun için de getirilen öneriler "Birleşik Proleter Cephe" ve "Halk Cephesi" dirler. Ve bu cephelerin hiçbirinde finans kapitalin "en" olmayan unsurlarına yer verildiği görülmez. Hatta böylelerinin nötralize edilmesi gerektiğine dahi rastlanmaz. Genel olarak proletaryanın burjuva kampındaki çelişkilerden yararlanmasının önemine dikkat çekilir.

ÜLKENİN ÖZGÜL ŞARTLARI VE FAŞİZM

Kaldı ki, çeşitli ülkelerdeki faşist diktatörlükler ayrı ayrı incelenirken o ülkelerdeki finans kapital zümreleri içindeki ayrışmaların detaylarına inilmemiştir. Bir başka değişle mevcut faşist yönetimlerin —faşist olduklarını kanıtlayabilmek için— kimlerin, hangi tekelci unsur veya çevrelerin iktidarları oldukları noktasında kılı kırk yarmaya gidilmemiştir. Somut örnekleri teker teker ele almaya gerek yoktur. Dimitrov'un Balkan ülkelerindeki ve bilhassa Bulgaristan'daki faşist diktatörlükler üzerine söylediklerine kısaca göz atmak son derece öğretici olacaktır.

"Balkan ülkeleri birbiri peşisıra faşist diktatörlük altına düşüyorlar. Bu diktatörlüğün değişik biçimler altında kurulduğu Bulgaristan, Yugoslavya ve Arnavutluk'un yanısıra Yunanistan ve Romanya da tedricen faşist diktatörlüğe geçiyorlar.

Bu ülkelerdeki egemen sınıfları burjuva demokrasisi zemini gittikçe daha çok terketmeye ve faşizmin metot ve sistemlerini uygulamaya başlamaya iten genel sebeplerin yanısıra, Balkanlarda bu ülkeleri bu yola sevkeden özel tarihi, politik ve ekonomik sebepler bulunmaktadır.

Bilindiği gibi Balkanlarda geniş yığınları politik ve ideolojik olarak burjuvazinin çevresinde toplayabilecek burjuva demokratik devrimi gerçekleştirmek mümkün olamamıştır. Bu ülkelerde burjuvazi daha iktidara geldiği andan itibaren uluslararası sermaye ile çok yakın ittifaka girdi, onun aracısı haline geldi ve böylelikle karşı-devrimci bir sınıf oldu. Balkanlarda nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan köylüler, Fransa'da ve diğer Batı ülkelerinde olduğu gibi, feodal toprak sahiplerine karşı burjuvazinin başını çektiği bir demokratik devrim sonucunda toprak sahibi olmuş değillerdir. Tersine, Balkan ülkelerinde burjuvazi köylüleri, acımasız bir sömürünün, sermaye birikirme uğruna ölçü tanımaz hırsının aracı olarak gördü. Feodalizm halen dahi tümüyle ortadan kalkmış değildir; bugün bile çalışan yığınların çok büyük çoğunluğu feodalitenin egemenliği altındadır. Bu, egemen sınıflarla köylü yığınlar arasında derin bir uçurum oluşturmaktadır."

"Balkan devletlerindeki burjuvazinin kendi egemenliğini artık burjuva demokratik metotlarla ve parlamentarizmle sürdürecek durumda olmamasının nedeni budur. Batı emperyalizmi de, bu metotlarla Balkanlara el atamamaktadır. Bu metotlar, şu sıralarda Sovyetler Birliği'ne karşı hazırlanmakta olan savaşa Balkanları ve Balkan halklarını da katmak çabalarını daha da engelleyici niteliktedirler. Yığınlar böylesi bir savaşa kesinlikle karşıdırlar. Bu nedenle Balkan burjuvazisi ve uluslararası emperyalizm için faşist diktatörlük metotlarına başvurmaktan ve faşizmi getirmekten başka alternatif yoktur...

Balkan faşizminin bu özelliği, her şeyden önce, İtalya ve Polonya'da gördüklerimizin tümünün tersine iktidara yönelik aşağıdan yukarı bir kitle hareketi olarak ortaya çıkmamasında, tersine yukardan, yani devlet mekanizmasından gelmesinde kendini gösterir. Bu devlet mekanizması burjuvazinin askeri gücü tarafından desteklendiği gibi, ayrıca, proletaryaya, işçi ve köylü yığınlara, özgürlükleri için savaşan ulusal azınlıklara karşı, finans kapitalin kumandası altında birleşmiş olan burjuvazinin tüm karşı-devrimci güçleri, büyük toprak sahipleri, zengin köylüler, küçük burjuvazinin üst tabakası, bürokrasi tarafından desteklenmektedir.

Kuşkusuz burjuva milliyetçiliği Balkan faşizminin özellikle etkin bir silahıdır: Pan-Bulgar, Pan-Sırp (Yugoslavya), Pan-Rumen ve Pan-Helenik hayaller vasıtasıyla, milliyetçi ve şoven duygular körüklenmektedir. Bu milliyetçi ideolojiden yararlanarak Balkan devletlerinde faşizm, diktatörlüğünün sosyal tabanını genişletmek ve kendisinin karşı-devrimci burjuva politikasını (sömürgeleştirme ve asimilasyon) daha katlanabilir kılmak için, küçük burjuvazinin, köylülerin ve işçilerin daha geri bilinçli tabakalarıyla ittifak kurmağa, sadece asgari bir düzeyde de olsa çaba harcamaktadır. Makedonyalıların, Dobruca sakinlerinin, Arnavutlukların ve diğerlerinin ulusal örgütlerinin oluşturduğu Balkanlardaki devrimci hareket, faşist diktatörlük için en ciddi bir engeldir. Bunun içindir ki, Balkanlarda faşizm, proletaryanın ve köylülerin devrimci hareketine karşı olduğu kadar bu örgütlere karşı da misli görülmedik bir terör politikası uygulamaktadır." (Balkanlarda Faşizm, Seçilmiş Eserler, Sofya Press 1972, İngilizce baskı, Cilt 1, sf. 303, ilk yayın tarihi: 7 Aralık 1928)

Yukardaki satırlar hiçbir izahata ihtiyaç göstermeyecek kadar açıktırlar ve o nisbette de TKP'nin Evren Cuntası'nın faşistliğini inkar eden "tezlerine" cevaptırlar. 1920'li yıllarda Balkan ülkelerinde birbiri peşisıra faşist diktatörlükler çöreklenirken, Dimitrov, bu diktatörlükleri faşist diye nitelemek için uzun uzun detaylarla uğraşmağa gerek görmemişti. Söz gelimi "iktidardaki sınıflar" —dikkat! tek bir sınıf değil, sınıflar— burjuva demokrasisini terkedip faşizme geçmektedirler. Bu "tepeden" olmaktadır, "askeri güç" işin içine karışmaktadır. Faşizm "emekçi halkı" ve "ulusal azınlıkları" ezmektedir. Dimitrov'un Balkanlardaki faşizm hakkında yukarıdaki sözleri nasıl da şaşırtıcı bir şekilde Türkiye işçi sınıfına, emekçi halka, Kürt ulusuna uygulanan terörü, bu terörü uygulayan "askeri güc"ü, kısaca Evren Cuntası'nı çağrıştırmaktadır!

Evren Cuntası'nın faşist olup olmadığını kolayca açığa çıkaracak pek çok kanıtın, yine Dimitrov'dan ve Komintern metinlerinden bulunması hiç de zor değildir. Aşağıdaki tanımlamalar Dimitrov'un 7. Kongre'deki sunuş konuşmasından alınmışlardır.

"Faşizm sermayenin çalışan halk kitlesi üzerine en azgın bir saldırısıdır.

Faşizm kudurmuş gericilik ve karşı devrimdir.

Faşizm işçi sınıfının ve tüm çalışan halkın en azılı düşmanıdır." (Dimitrov, Seçme Eserler, cilt 2, sf. 13, Sofia Press, 1972)

İşte faşizmin çeşitli özellikleri. Bunları Evren Cuntası'nın politikasıyla ve icraatıyla karşılaştırdığımızda hangisi cuk oturmamaktadır ki? Üstelik yukardaki alıntının ilk cümlesine dikkat edilirse faşizm, sermayenin şu veya bu kanadının değil ama *kendisinin* bir saldırısı olarak nitelendirilmiştir.

TKP HEM GENELDE, HEM ÖZELDE YANILMAKTADIR

Bütün açıklamalarımızdan hareket ederek şu tespitleri yapabiliriz.

Genel olarak, bir ülkedeki açık terörist diktatörlüğün faşist diye nitelenip nitelenmeyeceği konusunda "finans kapitalin en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlarının iktidarı"

belirleyici *yegane kıstas* olmayabilmektedir. Çünkü gelişkin, orta gelişkin, geri-bağımlı ülkeleriyle empeyalist-kapitalist kamp bir bütün oluşturmaktadır. Bu nedenle finans kapitalin oluştuğu dahi bir hayli kuşkulu olan geri ve emperyalizme bağımlı bazı kapitalist ülkelerde —örneğin 1920'lerin Arnavutluk'unda, daha Hitler iktidara gelmeden önce— faşist diktatörlükler, *darbeler yoluyla yukardan aşağı doğru* kurulabilmektedirler. Sadece bu kadarı bile, açık terörist bir diktatörlüğün faşist olarak nitelendirilemeyeceği noktasında, TKP'nin görüşlerine dayanak yaptığı başlıca "kanıt"ın çürütülmesine yeter.

Kaldı ki, *özel olarak* günümüz Türkiye'si emperyalizme bağımlı bir ülkedir ama bir hayli mesafe katetmiş bir tekelci burjuvaziye, genç de olsa bir finans kapitale sahiptir. Ve yukarıda da açıkça gösterdiğimiz gibi Evren Cuntası'nın açık terörist diktatörlüğü, Türk finans kapitalinin en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlarının iktidarını temsil etmektedir. Bu nedenle TKP'nin, Cunta'nın faşist olmadığını kanıtlamak için ileri sürmüş olduğu görüşler bir kez daha, bu sefer Türkiye özelinde çürütülmüş olmaktadır.

FAŞİZMİN TARİHSEL KONUMU VE SOSYAL MUHTEVASI

Evren Cuntası'nın faşistliğini reddeden TKP yönetimi kendi iddiasına "teorik kanıt" bulmağa çalışırken faşizmin teorideki tarihsel konumunu ve sosyal muhtevasını görmezden gelmektedir. *Faşizm burjuva diktatörlüğünün açık terörist şeklidir.* Bu en sıradan anti-faşistlerin bile bildiği pek basit bir gerçektir. Bu nedenle sarı kaplı broşürde Pol-Pot'un Kamboçyasının, Talat'ın ve Enver'in Osmanlı İmparatorluğunun faşist olmadıklarının dile getirilmesiyle Neron'un, Napolyon'un ya da Çar 2 nci Nikola'nın faşist olmadıklarını "keşfetmek" arasında, bir fark yoktur. TKP neyin faşizm olmadığı konusunda kendisine hiç de yararı olmayacak "kanıtlar" arayacağına önce şu sorulara cevap vermelidir.

- Türkiye'de mevcut ekonomik sistem kapitalizm midir?
- Bu kapitalizm tekelci aşamada bir hayli mesafe almış mıdır?
- Evren Cuntası'nın yönetimi açık terörist bir diktatörlük müdür?
- Evren Cuntası tekelci burjuvazinin bunalımını aşmak için tezgahlanmış değil midir?
- Bu durumda Evren Cuntası'nın tarihsel konumu ve sosyal yeri açısından faşist olarak nitelenmesinden başka bir alternatif kalmakta mıdır?

EVREN CUNTASI'NA FAŞİST DEMEMENİN "PRATİK" ANLAMI

Şimdi bütün bunlardan sonra ortaya ilginç bir durum çıkmaktadır. Gerçekler böylesine ayan beyan olduğu halde, TKP yönetimi Evren Cuntası'nı neden faşist olarak nitelememektedir? Bu noktanın TKP'nin politikasıyla mutlaka bir ilgisi olması gerekir. *Ve nitekim vardır da!* "TKP 1981 Plenumu" raporunda yer aldığı belirtilen şu satırlar bu noktayı bütün çıplaklığıyla gün yüzüne çıkarmaktadır.

"Eğer tüm ilerici güçler, bugünkü durumu, tüm çelişkileri değerlendiremez ve güçlü bir cephe kuramazsa, ülkemizdeki en gerici, faşist çevrelerin rejim içindeki ağırlıkları artabilir. Çünkü gerici diktatörlükle, faşist hareket arasındaki çelişki uzlaşmaz değildir."

"...komünistler, biryandan bugün ortaya çıkan ve yarın çıkacak olan toplumsal muhalefetin ister eski, ister yeni somut her temsilcisini zamanında tanımalı, onlarla eylem birliği olanaklarını kullanmalıdır. Öte yandan komünistler düşman kampındaki en küçük çatlaktan yararlanmalıdır. Bu çatlaklar işçi sınıfına, ilerici güçlere manevra olanağı veriyor. Partimiz bütün bu çelişkilerin arasında esnek bir politikayla, tüm ulusal demokratik güçleri birleştirmeye çalışmalıdır. Bu ise bugün Cunta'nın çevresinde geçici kümelenenler de içinde, emperyalizm, işbirlikçi tekelci burjuvazi, toprak ağası bloğuna karşı tüm güçleri hesaba katmayı gerektirir. Onları birleştirmek, Cunta'nın tüm saldırılarına ve Cunta'nın en gerici, amerikancı öğelerine karşı geniş bir hareket yaratmak olanaklı ve zorunludur." (Adı geçen broşür, K. Seyran, sf. 12-13).

Yukarıdaki satırlar TKP'nin, Cunta'yı faşist olarak nitelemeğe yanaşmamasıyla birlikte ele alındığında, bu tutum açıklığa kavuşmaktadır. TKP'ye göre bugün Türkiye'de başta gelen görev, "tüm çelişkileri değerlendirmek", "toplumsal muhalefetin...yeni somut her temsilcisini zamanında tanımak"... "düşman kampındaki en küçük çatlaktan yararlanmak", "bu çatlaklardan manevra olanağı bulmak" "bugün Cunta'nın çevresinde geçici kümelenmeleri hesaba katmak" onlarla birlikte "Cunta'nın en geri, amerikancı öğelerine karşı bir hareket yaratmak"dır.

Düşman saflar, ya da karşıt güçler içindeki çelişkilerden yararlanmak, bunları derinleştirmek, komünistlerin her zaman gözettikleri bir nokta olmuştur. Ama komünistler bu noktayı dillerinin yegane pelesengi haline getirmemişlerdir. Dimitrov'un sunuş ve kapanış raporlarında da bu noktaya sadece bir kez —o da en genel terimlerle— değinilip, geçilmiştir. Buna mukabil aynı belgelerde hemen münhasıran anti-faşist güçlerin beraberliği ve cepheleşmesi işlenmiştir. Ve bu yapılırken anti-faşist saflarda şu veya bu boydan burjuva kesimlerinin hesaba alındığına, alınması gerektiğine dair tek kelime dahi yoktur.

Oysa TKP'nin Cunta'ya karşı mücadeledeki tutumu çok farklıdır. Bu noktada hemen yukarıda verdiğimiz alıntılardan ilki çok tipiktir. Alıntının ilk cümlesinden çıkan somut anlam, TKP'nin Cunta'yı nitelemesiyle birleştirilince düpedüz şudur.

"İlerici güçler tüm çelişkileri değerlendirmeli ve ordu içindeki ilerici kanatla birlikte bir cephe kurmalıdırlar. Bu başarılmazsa Cunta'nın gerici kanadıyla faşistler anlaşır ve rejim içinde faşistlerin ağırlıkları artar. Bir başka deyişle Cunta içinde faşistler ağırlıklarını koyacağına, ilerici güçler ellerini çabuk tutmalı ve askerlerin ilerici kanadıyla işbirliği yapıp, kendi ağırlıklarını koymalıdırlar."

TKP'nin Cunta'ya karşı güttüğü politikanın kendi dediklerinden çıkan doğal sonucu budur ve böyle olduğu için de TKP'nin Cunta'yı faşist olarak nitelemeye dili varmamaktadır. TKP'nin, bir taraftan dünya alemin haklı olarak faşist diye adlandırdığı Cunta'ya faşist dememesi, diğer yandan Cunta içindeki çelişkileri devamlı ön plana çıkarması ve bu temel eğilimlerin yukarıdaki alıntıda ifadesini bulan özeti, şaşmaz bir şekilde şu gerçeği gözler önüne sermektedir.

Cunta içindeki çatlakları derinleştirmek, Cunta'nın bölünmesine ve ordu içinde bulunduğu var sayılan ilerici kanadın egemenliği ele geçirmesine yardımcı olmak ve sonuçta bu hayali "ilerici kanat"la işbirliği yapmak, hiç olmadı, bu "ilerici" Cunta'yı desteklemek!

Şu sözleri söyleyenin aynı TKP olması meselenin özünü değiştirmez. *"Partimiz doğru savaş taktiklerini gösterirken, Cunta'nın barbarca işkenceleri altında olan, şiddetli baskı altında kalan ilerici, devrimci parti ve akımların Cunta'yı faşist diye nitelemelerini her zaman anlayışla karşıladı. Bunun, bu güçlerle eylem birliği için bir engel olmadığını açıkladı. Bu anlayışla davrandı, davranıyor. Cunta'ya karşı olan güçleri, onu nitelemelerine göre değil, Cunta'ya karşı, işçi sınıfının, emekçi halkın çıkarları için savaşma istemlerine göre ayırdı. Omuz omuza savaşım içinde görüş birliği oluşacağına inandı."* (Adı geçen broşür, K. Seyran, sf. 14)*

(Devamı 14. sayfada)

Yoldaş Lenski, konuşmalarında, emekçi haklarına karşı faşizmin saldırısını bertaraf etmek için Polonya Partisi'nin kitleleri seferber ederken, aynı zamanda, "kitleler arasında demokratik aldanmalara yol açacağı endişesiyle kesin demokratik talepler belirlemekte sakınca gördüğünü" söyledi. Kesin demokratik talepler belirlemekten şu veya bu biçimde çekingenlik duyan tek Parti elbette Polonya Partisi değildir.

Bu çekingenlik nereden kaynaklanıyor, Yoldaşlar? Bizim burjuva demokrasisi karşısında tavrımızın, diyalektik olmayan bir biçimde yanlış kavranılmasından doğuyor. Biz komünistler Sovyet demokrasisinin yılmaz savunucularıyız. Bunun büyük örneği, Sovyetler Birliği'nde proletarya diktatörlüğüdür. Kapitalist ülkelerde burjuva demokrasisinin en son kırıntılarının ortadan kaldırıldığı bir zamanda Sovyetler Birliği'nde Yedinci Sovyetler Kongresinin kararıyla eşit oy ile tek dereceli gizli seçim usulü getirilmiştir. Sovyet Demokrasisinin ön koşulları proleter devriminin zaferi, üretim araçlarının özel mülkiyetinin kamu mülkiyetine dönüştürülmesi, sosyalizme giden yolun halkın ezici çoğunluğunca benimsenmesidir. Bu demokrasi nihai bir biçimlenme değildir; sosyalist kuruluşun daha ileri kazanımlarına bağlı olarak, sınıfsız bir toplumun yaratılması ve ekonomik hayatta ve insanların zihinlerinde kapitalizmin kalıntılarının aşılması sürecinde gelişmektedir ve gelişmeye devam edecektir.

Ama bugün kapitalizm altında yaşayan milyonlarca emekçi, burjuva hakimiyetinin çeşitli ülkelerde büründüğü *biçimler* karşısında tavırlarının ne olması gerektiğini kararlaştırma zorunluluğu ile karşı karşıyadır. Biz anarşist değiliz. Herhangi bir ülkede ne tür bir rejimin var olduğu konusunu önemsemezlik edemeyiz: demokratik hak ve özgürlükler büyük ölçüde kısıtlanmış da olsa burjuva demokrasisi biçiminde bir burjuva diktatörlüğü mü, yoksa açık, faşist biçiminde bir burjuva diktatörlüğü mü? Bir yandan Sovyet demokrasisini savunurken, biz, *işçi sınıfının yıllar boyu süren çetin bir mücadele içinde kopara kopara elde ettiği demokratik kazanımların her bir milimini savunacağız ve bu kazanımları arttırmak için kararlılıkla savaşacağız.*

İngiliz işçi sınıfı grev hakkını, sendikaların legal statüye kavuşmasını, toplantı yapma hakkını ve basın özgürlüğünü, oy hakkının genişlemesini ve diğer hakları elde etmek için ne

BURJUVA DEMOKRASİSİNE

büyük fedakarlıklara katlandı! On Dokuzuncu Yüzyılda, Fransa'da, on binlerce işçinin sömürücülere karşı mücadele güçlerini yasal olarak örgütleyebilmeleri ve temel haklarını elde edebilmeleri uğruna nasıl can verdiklerini düşünün! Bütün ülkelerin proletaryası burjuva demokratik özgürlükleri elde edebilme uğruna çok cefa çekmiştir ve onları korumak için doğal olarak var güçleriyle savaşacaktır.

Bizim burjuva demokrasisine karşı tavrımız her koşulda aynı değildir. Mesela Ekim Devrimi sırasında Rus Bolşevikleri, burjuva demokrasisini savunma sloganına sarılıp proletarya diktatörlüğünün kurulmasına karşı çıkan bütün siyasi partilere karşı bir ölüm kalım savaşı verdiler. Bolşevikler o partilerle savaştılar, çünkü o sırada burjuva demokrasisi bayrağı bütün karşı-devrimcilerin proletaryanın zaferini engellemek çevresinde toplandıkları sancak olmuştu. Bugün kapitalist ülkelerde durum çok değişiktir. Bugün faşist karşı-devrim, emekçi kitlelerin sömürülmesine ve ezilmesi-

ANTİ-FAŞİST MÜCAD
DEVRİMCİ LAFAZA

Bugün Türkiye'de faşist bir diktatörlük altında ve devrimci durumun varolmadığı koşullarda mücadelenin taktik vuruş hedefi nedir? Bu sorunun cevabını çeşitli vesilelerle vurguladık ve vurgulamaya devam edeceğiz.

Türkiye işçi sınıfının ve onun öncüsü bilimsel sosyalist politik hareketin stratejik hedefi, hiç kuşkusuz, tekelci burjuvazide somutlanan burjuva sınıf egemenliğine son vermek, işçi sınıfının hegomanyasında Demokratik Halk İktidarı'nı kurarak sosyalizme geçmektir. Türkiye somutunda devrim stratejisi budur.

Bu stratejinin şimdiki somut durumundaki ana taktiği ise mevcut faşist Cunta'yı yıkarak onun rejimine son vermektir. Bu, önümüzdeki en acil görevdir. Devrimci durumun varolmadığı koşullarda faşizmin ancak devrimle mağlup edilebileceğini ileri sürmek, gerçekte faşist diktatörlük karşısında hiçbir şey yapmamayı önermektir. Devrim diye diye devrimi geciktirmek ve devrime giden yolda bugünkü en somut engelin aşılmasını —kitlelerin devrime hazır olacağı— bilinmedik bir tarihe ertelemektir. Bugün devrimin koşulları yoktur ve devrime hazır olmayan kitleler faşizm ile burjuva demokrasisi arasında acil bir tercihle karşı karşıyadırlar. İşçi sınıfı ve emekçi halk hareketi açısından burjuva demokrasisi amaç değil araçtır, nihai hedef değil, ilk hedeftir ve taktik bir uğraktır. Devrimci lafazanlıkla günümüzün bu somut taktik görevinden kaçmak, olsa olsa K. Evren rejiminin işine gelir ve uzun erimde tekelci sermayenin sınıf tahakkümünün uzamasına, devrim atılımının daha da gecikmesine yol açar.

Teslimiyetçiliği, yılgınlığı, pasifizmi parlak devrimci nutuklarla cilalamak ise en ivedi, en somut görevden kaçarak meydanı daha bir süre K. Evren çetesine bırakmaktan başka birşeye yaramaz.

Bu nedenle, sınıfımızın komünizme kadar sürecek mücadele yolunda, ideolojik-politik ve örgütsel bağımsızlığımızın sağlamlığından emin olarak, çocukça kaygılara ve gerçekte kendine güvenmemekten kaynaklanan amatör çekingenliklere hiç kapılmadan açıkça söylüyoruz ki, günümüz Türkiye özgülünde, yarın sosyalist demokrasiye varmak için bugün siyasal demokrasi için mücadelenin önemini savunuyoruz. Bilimsel sosyalizmin de gösterdiği gibi bütün demokratik hedeflerimizi ve mücadelelerimizi, sosyalizm hedefine bağımlı kılmış ve bu bağıntının gereklerini yerine getirmiş olan işçi sınıfı devrimcileri olarak demokratik sloganlarla ve acil demokratik bir programla, Siyasi Demokrasi Programıyla ortaya çıkmayı, bilimsel sosyalizmin ve dolayısıyla sınıf bilincimizin bugün önümüze koyduğu görev sayıyoruz.

Çünkü biz laf değil, iş yapmak istiyoruz, faşizmin lafla değil işle yıkılacağını biliyoruz. Kendimizi boş sözlerle avutmayı değil CUNTA'YI DEVİRMEYİ istiyoruz. Yapılacak en basit bir somut pratik i-

KÜRDİSTAN'DA POLİTİK SÜREÇLER (V)

Türkiye Kürdistanı'ndaki politik sürecin tarihçesini özetlemeye devam ediyoruz.

SAVAŞ SONRASI GELİŞMELER

Osmanlı İmparatorluğu Mondoros Mütarekesi ile teslim oldu. Böylece imparatorluk —resmen değilse bile— fiilen yıkılmış, merkezi otorite ortadan kalkmış oluyordu.

Bu durum Kürdistan siyasi hareketinde belli bir kıpırdanışa yol açtı, ama buradaki feodal hakimiyet ve dolayısıyla Kürt milliyetinin uluslaşmamış olması nedeniyle Kürdistan'da bir ulusal bağımsızlık sürecinin objektivitesi yoktu. Nitekim Kürdistan siyasi hareketi içinde ya feodal önderlik egemendi, ya da nisbeten modern düşünceler taşıyan Kürt aydınlarının etkinliği soz konusu idi. Konumuzun bundan önceki bölümünde de belirttiğimiz gibi bu aydınlar kategorik olarak burjuva düşüncesini temsil ediyorlardı ama Kürt burjuvazisi denilebilecek bir sınıf veya hatta bir zümre teşekkül etmemişti. Yani kendi bağımsız iç pazarını kontrol etmek isteyecek ve dolayısıyla bağımsız devlet talebini öne koyacak bir toplumsal kesim bulunmamaktaydı.

Böyle olunca da Kürt politik hareketi içindeki aydınlar, kendi ülkelerinin, halklarının örgütlenmesiyle ve politik mücadelesiyle sonuç almaya bel bağlamıyorlardı. Bunun yerine Batılı büyük devletlerden yardım, destek veya himaye umuyorlardı. Bu ise hareketin kaderini emperyalizmin isteklerine ve hesaplarına bağlamak demekti.

Nitekim Mondoros sonrasındaki ilk Kürt örgütlenmesi olan ve Şeyh Abdülkadir'in oğlu Seyit Abdullah tarafından kurulan *İstihlas-ı Kürdistan* (Kürdistan'ın Kurtuluşu) Cemiyeti önüne yurtsever güçlerin örgütlenmesini değil, bu cemiyet vasıtasıyla diploması alanında Batı'da Kürt davasını tanıtmak görevini koymuştu.

Süreyya Bedirhan Bey'in kurduğu *Kürt İstiklal* (Kürt Bağımsızlık) Cemiyeti'nin de merkezi Kahire idi. Bununla birlikte bu cemiyet daha sonra Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra Türkiye Kürdistanı'nda etkinlik kazanabildi, fakat bu da Bedirhani ailesinin Bitlis ve yöresindeki feodal gücü sayesinde oldu.

Savaş sonrasında kurulan en önemli politik örgüt Kürdistan Teali Cemiyeti'nin de tutumu emperyalist devletlerden medet ummak oldu. Bu Cemiyet daha sonra Nurculuk tarikatını kuracak olan ve Said-i Nursi diye anılacak olan Molla Sait tarafından Mutki'li Halil Hayali ve Mukus'lu Hamza Beyler'le birlikte kuruldu. Bu Cemiyet başlangıçta İstanbul'daki Kürt aydınlarının çoğunu örgütledi. Cemiyet, Kürt davasını, ABD Başkanı Woodrow Wilson'ın self-determination prensibi ile Batı'ya tanıtıyordu. (Bilindiği gibi İngilizce'de self-determination veya Fransızca'da auto-determination adıyla anılan politik prensip "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı" demektir. Bu ilkeyi koyan ise emperyalistler olmayıp işçi sınıfı bilimidir. Sömürgeci emperyalist ülkelerin ise bu ilkeyi samimiyetle savunmaları düşünülemezdi. Tersine, Lenin ve Bolşevikler bu ilkeyi hem çok uluslu Çarlık Rusyası'ndaki merkezi otoriteye karşı ezilen ulasların bağımsızlık (ayrılma) hakkı olarak getirmişti, hem de Batılı emperyalist ülkelerin boyunduruğu altındaki sömürge ulusların bağımsızlık taleplerinin biricik çözümüydü. İstanbul'daki Kürt aydınlarının Rusya'daki büyük gelişmelerden habersiz olmaları ve kayıtsız kalmaları, üstelik de 1917 Büyük Ekim Devrimi'ne ve onunla birlikte Rusya'daki ezilen ulusların özgürleşmeleri gerçeğine rağmen, hâlâ self-determination prensibini Woodrow Wilson'a atfetmeleri ilginçti. Bu tutumu onların burjuva milliyetçisi karakterlerine veya feodal bağlarına indirgemek doğru değildir. Çünkü Lenin'in de belirttiği gibi Bolşeviklerin getirdiği self-determination hakkı, *burjuva demokratik bir hakkı*, demokratik bir talepti; yani ezilen bir ulusun veya milliyetin aydınlarının bu talebi öne koymaları için proleter veya emekçi karakterli olmaları gerekmezdi. Buna rağmen, adı geçen Kürt cemiyetinin Batı'daki tanıtma faaliyetinde "Wilson'un self-determination"unu kendisine baz göstermesi ise Batı'da meşruiyet ve himaye bulmak içindi. Öte yandan ABD başkanının bu prensibi savunmasının nedeni de ezilen uluslara hizmet değildi; Avrupalı sömürgeci emperyalist devletlerin sömürgelerinde yaşayan ulusların sempatilerini kazanmak ve onların bağımsızlık taleplerine sahip çıkar gözüküp, kendi (ABD) finans kapitali adına yeni sömürü alanları, pazarlar elde etmek amacını taşıyordu. Nitekim adıgeçen ABD başkanı bu ilkeyi demokratik ve bağımsızlıkçı içerikte getirmiyordu, göz diktiği ülkelere Amerikan mandasını öneriyor, yani salt biçimsel ve yüzeysel bir bağımsız devlet yapısı altında, İngiliz, Fransız, Alman vb. emperyalistlerinin yerine Amerikan işbirlikçilerinin hakim olacağı özde bağımlı statüler öngörüyordu. Bu tez Amerikan emperyalizminin yayılmacılığına hizmet ettiği gibi, klasik sömürgeci devletlere karşı kaçınılmaz olduğu açıkça görülen ulusal kurtuluş savaşlarını da iğdiş etmeyi amaçlıyordu. Nitekim Birinci Dünya Savaşından sonra birçok Türk aydını da bu oltayı yutmuş ve işgal kuvvetlerine karşı Amerikan mandasını savunmaya başlamıştı. Hem de aynı savaşta ABD'nin İtilaf (Antant) Devletleri arasında yer alması, yani işgalci İngiliz ve Fransızların müttefiki olması gerçeğine rağmen...

Kürdistan Teali Cemiyeti kısa zamanda gelişti ve birinci kongresini topladı. Bu kongrede Mekke'den sürgünden dönen Şeyh Abdülkadir cemiyet başkanlığına, Bedirhan Bey'in oğullarından Emin Ali Bey ile tümgeneral Fuad Paşa başkan vekillikleri, ne, tümgeneral Hamdi Paşa ise kâtib-i umumi'liğe (genel sekreterliğe) seçildi.

Kongreden sonra Cemiyet'in önde gelen liderlerinden oluşan bir heyet İstanbul'daki Müttefik Devletler'in komiserliklerini bir bir ziyaret etti.

Derken, Cemiyet'in içinde kısa zamanda tartışma çıktı. Çoğunluğunu genç aydınların oluşturduğu kanat bağımsızlığı öngörüyordu, aynı zamanda Osmanlı Ayan başkanı olan Şeyh Abdülkadir ise özerkliği öngörüyor ve Türklerle Kürtlerin Osmanlı devletini kurtarması gerektiğini, Türkleri kendi kaderine bırakmamayı savunuyordu.

Sonuçta örgüt bölündü, bağımsızlığı savunanlar ayrılıp Kürt Teşkilât-ı İçtimaiye Cemiyeti'ni kurdular, bu cemiyet daha sonra Kürt Millet Fırkası adı altında bir siyasi partiye dönüştüyse de önemli bir işlev kazanamadı. Buna karşılık, gene bağımsızlıktan yana olanlar Diyarbakır'da Cemilpaşazâde diye bilinen aileden aydınların girişimiyle Kürt Ocağını canlandırdılar. Bu ocak önceleri ça-

lışmasını kültürel alanda yoğunlaştırdı, birkaç yüz kadar Kürt aydınını örgütledi, buradan geçerek askeri bir kol da kurmak istiyordu ama daha sonraki yıllarda kurulan Ankara hükümetinin Kürdistan'da sağladığı üstünlük nedeniyle bu tasarı gerçekleşemedi.

Gene bağımsızlık yanlılarından bir başka grup Sivas ve Malatya bölgelerinde çalışmalarını yoğunlaştırdılar, 1919 yılında Koçgiri bölgesini bağımsızlık merkezi olarak ilan ettiler, ama 1921'de Ankara'ya bağlı askeri birlikler bölgeyi kontrolleri altına alıp ayaklanmayı bastırdılar, 110 kişi idama mahküm edildiyse de, —bir siyasi pazarlıkla— Ankara hükümetinin lideri M. Kemal tarafından cezaları bağışlandı.

SEVR ANTLAŞMASI

Savaş sonrasında Bağdat-Basra (bugünkü Irak) bölgesi İngilizlerin, Suriye ise Fransızların işgali altında kalmıştı. Bu demekti ki, Kürdistan'ın Musul-Kerkük bölgesinde İngiliz egemenliği, Suriye Kürdistanı yöresinde ise Fransız emperyalizmi hakimdi. Gene bilindiği gibi Fransızlar Ayıntab, Birecik ve Urfa'ya kadar gelmişlerdi.

Mondoros Mütarekesi ile başlayan dönemde uluslararası diploması alanında yoğun kulisler ve temaslar sürüyordu. Emperyalist devletler yıkılan imparatorluk toprakları üzerinde yaşayan değişik halklar ve onların toprakları üzerinde pazarlıklara başlamışlardı. Herkes yeni sömürgeler elde etmek, aslan payını almak için yarış halindeydi. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkından emperyalizmin anladığı ezilen ulusal toplulukların kendi siyasal, ekonomik, sosyal statülerini özgürce belirlemeleri değildi, tersine emperyalistler onlar üzerinde Osmanlı sultasının yerine, emperyalist devletlerin sultasını kurmak istiyorlardı.

Sevr öncesindeki bu emperyalist pazarlıklar arasında Kürdistan da sözkonusuydu. ABD, Fransızların ve İngilizlerin kontrol ettikleri topraklar dışında kalan bölgelerde üç devlet kurulmasını öngörüyordu. Bunlardan birisi, Merkezi İstanbul'da olan ve Anadolu topraklarının bir kısmını kapsayan bir Türk devleti, diğeri Türkiye Kürdistanı topraklarının bir bölümünü içeren bir Kürt devleti ve bir üçüncüsü de, bir kısım Doğu Anadolu toprakları da dahil olmak üzere Sovyetler Rusyasından ayrılacak bir Ermeni devleti kurulmasını, bu her üç yeni devletin de Amerikan mandası altında olmasını istiyordu.

Fransızlar daha sonra belli şartlarda bu öneriyi kabul ettiler. Kendi kontrolleri altındaki Kürt bölgelerini kapsamamak ve aynı zamanda o bölgeye yakın Kürt topraklarını da içermemek kaydıyla bir Kürt devletinin kurulmasını savundular. 1919 sonunda Kürt temsilcisi olarak saydıkları Şerif Paşa ve Azerbeycan ülkesini, onun özgür devleti olan Sovyet Azerbeycanını temsil etmeyen, fakat kendisine Ermenistan temsilcisi sıfatını veren Bogos Paşa ile birlikte bu doğrultuda üçlü bir antlaşma imzaladılar.

Sevr Antlaşması 62,63 ve 64 ncü maddeleri Kürdistan'la ilgiliydi. İngiliz, Fransız, İran kontrol bölgeleri ve —ABD'ye bağlı olarak kurulması tasarlanan— Ermeni Devleti'nin tasarlanan sınırları dışında kalan Kürt topraklarında bir Kürt Devleti'nin kurulmasını öngörülüyordu.

Bu maddelere göre, Antlaşmanın yürürlüğe girmesinden bir yıl sonra şayet sözkonusu bölgeler dışında kalan Kürdistan topraklarındaki nüfusun çoğunluğu bağımsız bir devlet kurmak için Milletler Birliği Konseyine (o sırada Cemiyet-i Akvam olarak tercüme edilen ve bugünkü Birleşmiş Milletler'in yerini tutan uluslararası kuruluşun Konseyine) başvurursa ve Konsey oralardaki Kürt nüfusunu bağımsızlık için yeterli bulursa ve Türkiye de Antlaşma'da olduğu gibi bağımsız Kürt devletine itiraz etmemeye devam ederse, bu takdirde sözkonusu yöredeki Kürtlerin bağımsız devleti ilân edilebilecek ve bunun ayrıntıları için ayrı bir uluslararası sözleşme imzalanacaktı.

Sevr antlaşmasında kurulabileceği öngörülen Kürt devletine bırakılan topraklar neresiydi? "Fırat'ın Doğusu" ibaresi kullanılarak, Fırat'ın batısında kalan Malatya, Adıyaman ve Elbistan vb. bölgesi öngörülen Kürt devletinin sınırlarına dahil değildi. Gene, Kürt Dağı, Cizre Ovası, Mardin, Nusaybin, Ayıntap, Birecik ve Urfa Fransız mandası altındaki Suriye'ye, yani Fransızlara bırakılmıştı. Doğu'da kurulması öngörülen burjuva Ermeni devletinin sınırı olarak Trabzon-Erzurum-Bitlis ve Van'dan geçen bir hat öngörülmekteydi. İran Kürdistanı'ndan ise Sevr'de hiç sözedilmemişti.

Güneydeki Musul vilayeti (Musul-Kerkük-Erbil vb.) ise ileride bağımsız Kürt devleti kurulduktan sonra, Musul halkının çoğunluğu istediği takdirde bu devlete katılabilecekti.

Burada ilk bakışta Musul bölgesinin de böyle bir Kürt devletine bırakıldığı sanılabilir. Ama sözkonusu bağımsız Kürt devletinin kurulması Milletler Birliği Konseyi'nin iradesine bırakılmaktaydı. Şayet Konsey adıgeçen bölgelerdeki Kürt nüfusunu bağımsızlığa "layık görmezse", bu toprakların —ve dolayısıyla petrolce zengin Musul'un— İngiliz mandası altında kalmasını isteyecekti.

Öngörülen Kürt devletinin başkenti olarak Diyarbekir varsayılıyor, Erzurum, Erzincan, Bitlis, Van, Karaköse (Ağrı), Iğdır bölgelerindeki Kürt çoğunluğu da ABD'nin Ermenistanına bırakıldıktan sonra, geriye Diyarbekir'in yanısıra Hakkari, Siirt, Harput ve Dersim vilayetleri ve Musul kalıyordu.

Sözkonusu Kürt devleti Sevr Antlaşmasındaki birkaç madde olarak kaldı. Kürt hakim sınıfları böyle bir talepte bulunmadılar. Bunun başlıca nedeni, —kurulması düşünülen— Ermeni devleti projesiydi. 1915'de jenoside ve tehcire (göçe) uğratıldıktan sonra onların topraklarına Kürt egemenleri (feodalleri) konmuşlardı. Yeni bir Ermenistan devletinin kurulmasıyla Kars, Erzurum, Erzincan, Ağrı, Van, Bitlis ve Muş yöresindeki topraklar bu devlete geçecekti. Ayrıca böyle bir Ermeni devleti hristiyan bir devlet olacaktı. Bu nedenlerden dolayı, özellikle bu yörelerdeki Kürt feodalleri ve din adamları Sevr'in ilgili maddelerine yanaşmadılar.

Tam o sırada siyasal örgütlenmesi başlayan ve kısa zamanda Ankara hükümetine (Büyük Killet Meclisi'ne) dönüşen siyasi harekete katıldılar. (Büyük Millet Meclisi'nin kurulmasından önce yapılan Erzurum Kongresine Erzurum-Erzincan-Muş-Bitlis-Van vilayetlerinin —yeni Ermeni devletine bırakılan bölgelerdeki vilayetlerin— delegeleri katılmışlar, buna karşılık Diyarbekir, Siirt, Harput ve Dersim delegeleri Kongreye katılmamışlardı.)

Erzurum Kongresinden sonra Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri kuruldu, bu örgütlere Kürt komiteleri de dahil oldular. Daha sonra toplanan Sivas Kongresinde ise bir temsili heyet kurularak başkanlığına M. Kemal getirildi.

MİSAK-I MİLLİ

1920 Ocak ayında Osmanlı Meclisi (Meclis-i Mebusan) *Misak-ı Milli* adlı bir belgeyi kabul etti. Bu belge Osmanlı Devletinin sınırlarını çiziyordu. (Daha sonra Büyük Millet Meclisi adıyla kurulan Ankara hükümeti bu belgeyi esas kabul etmiştir. Bu belgenin oluşmasında Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'nin ve onun Kuvayı Milliye'nin rolü büyüktür. Osmanlı parlamentosu için yapılan seçimlerde bu cemiyetler üstünlük kurmuşlardır. Nitekim Misak-ı Milli tarafından çizilen sınırlar daha sonra Ankara hükümeti tarafından esas alınmıştır.)

Misak-ı Milli'nin kabul edilmesi savaşın galibi İtilaf devletlerinin tepkisini çekti ve 16 Mart 1920'de işgal kuvvetleri İstanbul'a girdiler. 23 Nisan 1920'de de Ankara'da Büyük Millet Meclisi açıldı ve ilk hükümetini seçti.

Bundan sonra başlatılan kurtuluş savaşı Misak-ı Milli temelinde yürütüldü. Bu belgede öngörülen topraklardan Batum ve Musul hariç, geri kalan bölümünde de daha sonra, 1923'de Türkiye Cumhuriyeti kuruldu.

Misak-ı Milli, Batılı devletlerin öngördüğü yeni Ermeni devletini dışarlamaktaydı, ayrıca Kürdistan topraklarından Fransız çıkar bölgesine bırakılmış olan Urfa-Cizre-Mardin bölgesini ve Musul'u içeriyordu. Misak-ı Milli aynı zamanda kendi sınırları içinde saydığı Kürdistan topraklarında yaşayan halka kendi kaderini tayin hakkını tanımıyordu. Tek bir (üniter) devleti öngörüyordu.

Anti-emperyalist bir nitelik taşıyan Misak-ı Milli, işte bu nedenden ötürü (yani çizdiği sınırlar içindeki farklı ulusal grupların ve bunlardan başlıca ikisi olan Türkler ile Kürtler'in, siyasal eşitliğini tanımadığı için bu noktada anti-demokratik özellikteydi. Bir başka deyişle, Misak-ı Milli öngörüsünün asıl sahibi olan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri ve bu siyasal örgütlenmenin sınıfsal önderi olan anti-emperyalist Türk burjuvazisinin burjuva milliyetçiliği Misak-ı Milli ile birlikte anti-emperyalist idi, kendi bağımsız ulusal pazarını öngörüyordu ve emperyalist istilaya karşı çıkıyordu. Bu açıdan kurtuluş savaşında ilerici rol oynayan öncü ulusal Türk burjuvazisi, aynı zamanda Kürtler'e karşı Türk ulusunun egemenliğini —ve dolayısıyla Türk burjuvazisinin egemenliğini— öngördüğü için gericiydi. Şayet Misak-ı Milli her iki milliyetten ve diğer ulusal ya da etnik gruplardan topluluklarin kardeşliği, tam eşitliği ve temelinde ortak düşmana karşı ortak mücadele önermiş olsaydı, Kürtler için gönüllü bağları garanti etmiş ve savaşın kazanılmasından, yani emperyalist düşmanın kovulmasından sonra Kürt ulusunun kendi kaderini tayin etmesi hakkını belgeye alarak, Kürt topluluğunun gönüllü bağlarını bu şekilde garanti etmiş ve onu da belgelemiş olsaydı, adı geçen belgeyi bütünüyle anti-emperyalist ve demokratik görmek mümkün olacaktı.

Fakat böyle bir şey sözkonusu olmadığı için Ankara hükümetinin temel amacı halinde işlev gören Misak-ı Milli, daha sonra —düşman kovulduktan sonra— Türk burjuvazisinin Kürtler üzerindeki ulusal baskısının da temel belgesi haline geldi. Hele, onun sahibi ulusal burjuvazi kısa zamanda ulusallığını da yitirip, kurmuş olduğu bağımsız devleti, burjuvazinin sınıf diktatörlüğü olarak büsbütün güçlendirmeye ve şiddetlendirmeye yönelince, bu belgenin başlangıçtaki anti-emperyalist niteliği de işlevsizleşti. Ve giderek bu belge Türkiye Kürdistanı'ndaki yurtsever hareketleri, sonraki ulusal demokratik mücadeleleri kanla, terörle ve bölücük terimiyle bastırmanın, Kürtler'in varlığını hepten inkâr etmenin, onlara demokratik ve kültürel haklarını bile tanımamanın, Türk emekçilerini ise şovenizmle şartlandırmanın, Kürt yurtseverlerini "bölücülük" terimiyle düşman ilan etmenin, "vatanın *devleti ve milletiyle* bölünmezliği" demagojilerini Türk emekçilerine şırınga etmenin resmi —ve adeta hukuki— aynı zamanda tarihsel ve geleneksel bir belgesi haline geldi. Bugün varılan noktada ise, Misak-ı Milli'yi esas kabul etmek, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını, (artık uluslararası arenada, tüm dünyada benimsemiş ve Birleşmiş Milletler'in, Avrupa Konseyi'nin, Helsinki Konferansı'nın baş ilkesi haline gelmiş bu hakkı) tanımamak, onu reddetmek olduğu için *burjuva anlamda bile* anti-demokratik olmak demektir.

Evet, emperyalizm ve onların işgal kuvvetlerine karşı anti-emperyalist bir belge olarak ortaya çıkan ve bir dönem için —kurtuluş savaşında— ilerici bir rol oynayan bu belge, daha sonra Türk şovenizminin ve militarizminin (bugünse K. Evren faşizminin) en gerici silahlarından birisi haline gelmiştir.

İşçi sınıfı bilimine sonuna kadar bağlı olanlar hiç kuşkusuz aynı zamanda enternasyonalisttirler. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı (self-determination) ise DOĞRU ÖZÜYLE ancak işçi sınıfı bilimi tarafından getirilmiştir. Ve bu hak —yukarıda da hatırlattığımız gibi— burjuva demokratik niteliktedir, ama bu hakkın en kararlı savunucusu işçi sınıfıdır.

KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI BİR İLKE'DİR

Türkiye'de işçi sınıfı siyasi hareketinin ulusal soruna değgin en önemli görevi Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını, hiç eğip bükmeden, çarpıtıp yozlaştırmadan, savunmaktır. Leninist olmak bunu gerektirir. Bu konuda verilecek her taviz, bilimsel sosyalizmden, enternasyonalizmden taviz vermek demektir, oportünizme sapmak demektir. Çünkü ezilen bir ulusun kendi kaderini tayin hakkı bir politika değil, bir İLKE'dir.

İşçi sınıfı politik hareketi açısından, Misak-ı Milli'yi savunmak, işte bu nedenle, bilimsel sosyalizm ile bağdaşmaz. Onun ulusal sorun ilkesiyle, enternasyonalist öğretisiyle uyuşmaz.

İşçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizmine bağlı olduğunu söyleyen her politik örgüt ve kişi, mutlaka ve mutlaka, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı İLKESİ'ni, yani Türkiye somutunda Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını savunmak zorundadır. Bilimsel sosyalizmin bu haktan ne anladığı ise bellidir, hiçbir tartışmaya yer bırakmayacak kadar açık ve seçiktir. Bu hak, elbette ulusların eşitliği temelinde bölgesel özerkliği veya federatif bir statüyü de içerir, ama ayrılma hakkını savunmayan bir görüş, kendi kaderini tayin hakkı ilkesini savunmuş olmaz. Lenin'in de açıkça belirttiği gibi, ezilen bir ulusun kendi kaderini tayin hakkı ayrılma hakkına eşittir. O bu hakkı kullanır veya kullanmaz, yani ayrılır ve eşitlik temelinde diğer ulusla (ya da uluslarla) birlikte kalır. Fakat şöyle veya böyle olacak öngörüsüyle hiçbir marksist kendi kaderini tayin hakkının ilkeselliğini ve bu hakkın *ayrılma hakkı* —yani bağımsızlık hakkı— olduğunu reddetmez. Bu gerçeği çeşitli gerekçelerle veya zorlamalarla örtbas edemez. Ederse, bilimsel sosyalizmden uzaklaşmış olur.

Bu şaşmaz teorik doğrudan yola çıkarak, bir işçi sınıfı devrimcisi olarak, Misak-ı Milli meselesine tek bakış ancak bu İLKESEL tutum olabilir. Başkası makbul değildir.

Hele hele, ayrılma hakkı ilkesi ve ezen ulusun kimi marksistleri tarafından reddediliyorsa veya çeşitli yollardan sulandırılıyorsa bunun altında —en azından psikolojik olarak— ezen ulus milliyetçiliğinin tortuları var demektir, yüzyıllar boyu başka milliyetleri boyunduruğu altında tutmuş Osmanlı İmparatorluğunun —günümüz deyimleriyle "büyük güç şovenizmi" olarak adlandırabileceğimiz— büyük devlet geleneklerinin ve şartlandırmalarının izleri var demektir, İttihatçıların —ve İttihatçı gelenekli— kemalizmin kalıntıları var demektir. Bunların hiçbiri bilimsellikle, işçi sınıfı devrimciliği ile bağdaşmaz. Kürdistan toprakları Türklerin babasının malı değildir, orayı kendi çiftliği gibi görmek ise devrimcilik hiç değildir, hatta gerçek demokratlık bile değildir.

Esasen —birçok temel ölçütün yanısıra—, günümüz Türkiye somutunda enternasyonalistliğin başlıca ayıracı,

Kürt meselesine bakışta ortaya çıkar. Kendisine marksistim diyen bir Türk devrimcisi şayet Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını Lenin'in koyduğu gibi anlamıyorsa veya onu şu ya da bu biçimde saptırıyorsa, biliniz ki, o kişi leninist değildir. Leninist olmayan bir marksist de, marksist değildir. Leninist olmayan bir marksist, sadece zihin sporu yapan ve marksizmi binbir küçük burjuva ideolojik öğesiyle sulandırıp, yozlaştırmış ve onun çağdaş, devrimci özünü boşaltmış olan bir entelektüeldir. Veya olsa olsa bir küçük burjuva ilericisidir.

Çünkü leninizm, bilindiği gibi, emperyalist çağın marksizmidir.

KURTULUŞ SAVAŞI VE SONRASI

Verilen kurtuluş savaşı Türkler'in ve Kürtler'in birlikte dövüştüğü bir savaştı. Ama savaşın kazanılmasından sonra bağımsızlıktan tek taraflı yararlanan Türk tarafı oldu ve kısa zamanda Kürtler'i baskı altına aldı.

Kurtuluş savaşı sırasında Mustafa Kemal, savaştan sonra kurulacak devlette "Türk, Kürt eşitlik temelinde kardeşçe yaşayacaktır" diyordu. Ne var ki, Büyük Taaruz'dan iki ay sonra, 1 Kasım 1922'de, aynı Mustafa Kemal, Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmasında "Efendiler, kurulacak devlet bir Türk devleti olacaktır" demektedir.

Gerçekte Ankara hükümeti savaş içinde geleceğe dönük tüm hazırlıklarını yapıyordu. Bir yandan Türk olsun, Kürt olsun, her türlü emekçi örgütlenmesini boğmak için tedbirler alıyor ve daha emperyalizme karşı savaş içinde kendi iktidarını içeride emekçilere karşı güçlendiriyordu, öte yandan Türk burjuvazisinin Kürtler üzerindeki hakimiyeti yolunda hazırlıklar yapıyordu. 1919'da başlamış olan Koçgiri hareketi, 1921'de Ankara hükümetinin gönderdiği birlikler tarafından bastırılmıştı.

Kurtuluş savaşı önderliğinin sınıf karakteri burjuvaziydi. Bu nedenle öncü burjuvazinin iktidarını kendinde somutlayan kemalist önderlik kadrosu Osmanlı ordusundan gelme paşalardan oluşuyordu. Bu aynı zamanda önderliğin militarist özelliklerini de belirlemekteydi.

İttihat ve Terakki hareketinden çıkarak gelmiş bu askeri kadronun Kürtler'in demokratik ve kültürel haklarına dahi saygı duymadıkları belliydi.

Öte yandan, Ankara III. Enternasyonal'in ulusal kurtuluş savaşlarının desteklenmesi yolundaki ilke kararını da biliyordu. Komintern II. Kongresinde yapılan tartışmalarda, bilindiği gibi, Hindistan'lı Roy'un başını çektiği kanat sol sektarizm ile, sadece işçi sınıfının öncülük ettiği kurtuluş savaşlarının desteklenmesi için ısrar ederken, Kongre, Lenin'in getirdiği karar suretini kabul etmişti. Bu karara göre, ulusal kurtuluş savaşlarına, burjuvazi de öncülük etse, bunlar desteklenmeliydi, ama böyle durumlarda desteklemenin ön koşulu olarak, o ülkede işçi sınıfının bağımsız örgütlenmesi üzerinde burjuva önderlik hiçbir baskı yapmamalıydı. Bunu bilen Mustafa Kemal, kendi yakın arkadaşlarından eski bir İttihatçı ve Komitacı olan Celal Bayar'a sahte bir komünist partisi bile kurdurdu. Fakat Komintern bu partiyi tanımadı. Sonuçta, Bakü Kongresi ile bağımsız Komünist Partisi kuruldu, bu partinin lideri Mustafa Suphi, Etem Nijad ve arkadaşları Türkiye'ye geldilerse de, Mustafa Kemal tarafından öldürtüldüler. Komintern sözünde durmuş ve Sovyet hükümeti Ankara'ya 11 milyon Ruble ve 3 tümeni donatacak miktarda silah ve cephane vermişti. M.Kemal ise Komintern'in şartını başta kabul eder gözüktüğü halde, bağımsız işçi sınıfı partisinin liderlerini öldürtmüştü. Bu olay daha sonra Komintern içinde "kemalist kalleşlik" diye nitelendirilecekti.

Öte yandan, emperyaliz adına savaşan Yunan orduları yenilgi almaya başlayınca, emperyalist devletler arasında ve bizzat İngiliz Lordlar Kamarasında taktik değiştirme tartışmaları başlamıştı. Uzağı görenler, Yunanlıların desteklenmesinden vazgeçilmesini, Ankara hükümetinin tanınmasını, Batı'ya ekonomik bakımdan bağımlı kalacak bir Türk devletinin kurulmasına razı olunmasını savunmaktaydılar. Mustafa Kemal de, bolşevizme izin verilmeyeceği, komünist hareketin gelişmesine göz yumulmayacağı, kurulacak devletin Batı dünyasında yeralacağı konusunda çeşitli yollardan Batı'yı ikna etmeye uğraşıyordu. Yani Ankara'nın Batı ile uzlaşma eğilimleri ve çabaları daha kurtuluş savaşı yılları içinde başlamıştı.

Nitekim bunların somut bir kanıtı da 20 Ekim 1921'de TBMM hükümeti ile Fransa arasında imzalanan belgedir. Bu belgede "iki ülke arasında dostluk ilişkilerinin yeniden kurulması" öngörülmekteydi.

Mustafa Kemal'in Batı'ya son garantisi ve kendi yönetiminin karakterini belgelemesi, savaşın kazanılmasından sonra, —henüz Cumhuriyet ilan edilmeden önce— Şubat 1923'de topladığı İzmir İktisat Kongresi'dir. Bu kongre kurulacak devletin ekonomik temelinin ve ekonomik hattının kapitalizm olduğunu belirlemiştir.

Daha sonra da, aynı yılın Temmuz ayında Lozan Antlaşması imzalanmıştır. Türkler'in bağımsız devletine razı olduklarını, —direnmeyip çekildiklerini— çünkü nasıl olsa ekonomik ilişkiler yolundan gene Türkiye'ye gireceklerini bildiklerini alaycı bir ifadeyle söyleyen, İngiliz delegasyonunun başı Lord Curzon'dur.

LOZAN KONFERANSI

Ankara hükümeti Lozan Konferansına gene Misak-ı Milli çerçevesiyle gitmiştir. Dolayısıyla da konferansta tartışılan konular ve üzerinde pazarlık edilen topraklar arasında Kürdistan toprakları da vardır. Özellikle petrolce zengin Musul bölgesi en çok pazarlık konusu edilen yer olmuştur.

Evet Lozan Konferansında Kürt delegasyonu yoktu, ama onların toprakları, onların kaderleri, gerek emperyalistler ile Ankara hükümeti arasında, gerekse emperyalistlerin kendi aralarında bol bol konuşuldu.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi asıl sözkonusu olan petroldü, asıl tartışılan, petrol imtiyazının ve gelirlerinin nasıl paylaşılacağıydı.

Bu nedenle, İngiltere, konferansın başında sözümona Kürtler'in haklarını ve özgürlüğünü savunur gözüktü.

Türk delegasyonu ise "hükümette Türkler'in ve Kürtler'in eşit olarak temsil edildiklerini ve hükümetin ortak bir hükümet olduğunu, Büyük Millet Meclisi'nin —parlamentonun— da Türkler ve Kürtler tarafından birlikte oluşturulduğunu, Kürtler'in gerçek temsilcilerinin Büyük Millet Meclisinde Türkler'in yanıbaşında bulunduklarını, Kürtler'in Türkler'den farkı olmadığını, arada sadece bir dil farkı bulunduğunu, Türk ve Kürt halklarının tek bir blok oluşturduklarını....vb..., vb... ileri sürüp durdu. Sonuçta ise Musul meselesi halledildiğinden, Antlaşma metninde Kürtler'in adını ağzına alan olmadı.

Daha önceden, Musul İngilizler tarafından ilk işgal edildiğinde Fransız başbakanı Clemenceau ile İngiliz başbakanı Loyd George pazarlık masasına oturmuşlardı. Fransızlar o sırada henüz Musul'un zengin bir petrol yöresi olduğunu bilmiyorlardı, bu nedenle Antakya'nın Fransızlara bırakılması karşılığında, Fransızlar da Musul'un İngilizler'de kalmasını kabul etmişti.

***

Gelecek yazımıza, Nisan 1920'de yapılan San Remo Paktı ve 24 Temmuz 1923'de imzalanan Lozan Antlaşması ile başlayıp, Türkiye Kürdistanı'ndaki politik süreçleri özetlemeye devam edeceğiz.

KARŞI TAVIR

ne en barbarca hizmet eden bir rejimi kurmak için burjuva demokrasisine saldırmaktadır. Bugün birçok kapitalist ülkede emekçi yığınlar proletarya diktatörlüğü ile burjuva demokrasisi arasında değil, burjuva demokrasisi ile faşizm arasında bir tercih yapmak ve o tercihi hemen yapmak durumundadırlar.

Kaldı ki bugünkü durum, mesela kapitalizmin istikrar kazandığı çağdaki durumdan farklıdır. O zaman faşizm tehlikesi bugünkü kadar vahim değildi. O zaman birçok ülkede devrimci işçiler burjuva demokrasisi biçimindeki burjuva diktatörlüğü ile karşı karşıya idiler ve yaylım ateşini yoğunlukla burjuva demokrasisine yöneltmişlerdi. Almanya'da Weimar Cumhuriyetine karşı savaşıyorlardı ama cumhuriyet olduğu için değil, proletaryanın devrimini, özellikle 1918-20 arasında ve 1923'de ezmekle uğraşan bir *burjuva* cumhuriyeti olduğu için ona karşı savaşıyorlardı.

Ama faşist hareket azgınlaşmaya başladığı zaman, mesela 1932'de Almanya'da faşistler yüzbinlerce komandoyu işçi sınıfına karşı örgütleyip silahlandırdıklarında, komünistler aynı tavrı koruyabilirler miydi? Tabii ki hayır. Bazı ülkelerdeki, özellikle Almanya'daki komünistlerin hatası, ortaya çıkan değişiklikleri dikkate almamak, birkaç yıl önce, özellikle de proletarya diktatörlüğü için mücadelenin âcil bulunduğu, tüm Alman karşı-devriminin 1918-20'deki gibi Weimar Cumhuriyeti bayrağı altında toplandığı sırada doğru olan sloganları tekrarlaması ve taktik tutumları sürdürmesi oldu.

Bugün bile kendi saflarımızda hâlâ daha, kesin demokratik sloganlarla ortaya çıkmaktan korku duyulması, yoldaşlarımızın, taktiklerimizle ilgili böylesi önemli sorunlara yaklaşımda Marksist-Leninist yöntemi kullanmayı ne kadar az becerebildiklerini göstermektedir. Bazıları, demokratik haklar için mücadelenin işçileri proletarya diktatörlüğü için mücadeleden saptırabileceğini söylüyorlar. Bu konuda Lenin'in ne dediğine bakmak yerinde olacaktır:

"Demokrasi için mücadelenin proletaryayı sosyalist devrimden saptırabileceğini, ya da onu geriye itip gölgeleyebileceğini, vb. sanmak temel bir yanlışlıktır. Tersine, nasıl ki sosyalizm tam demokrasiyi getirmedikçe zafere ulaşamazsa proletarya da demokrasi için çok-yönlü, tutarlı ve devrimci bir mücadele vermeden burjuvaziyi altetmeye hazırlanamayacaktır."

Bu sözler yoldaşlarımızın kafalarına iyice kazınmalıdır. Tarihte büyük devrimlerin işçi sınıfının temel haklarını savunmaya yönelik küçük hareketlerden çıkıp geliştiğini akıldan çıkarmamalıdırlar. Demokratik haklar için mücadeleyi işçi sınıfının sosyalizm için mücadelesine bağlayabilmek için, herşeyden önce, burjuva demokrasisini savunma sorununa katı bir yaklaşımdan kaçınmak gerekir.



ELE VE NLIK

şin dahi, nice parlak sözlerden, nice devrim edebiyatından daha önemli olduğunu söyleyen ustamızın yolundan yürüyoruz.

Bunu yaparken da, hangi nedenle olursa olsun, devrimci lafazanlıkla oyalananları uyarmayı dilimizin döndüğü, gücümüzün yettiği kadar uyarmayı ve onları günümüzün somut pratiğinde çağırmayı ödev sayıyoruz.

Bu ödev, aynı zamanda bilimsel sosyalizmin anti-faşist mücadele konusundaki öğretilerini şekillendiren Komintern'in ve onun önderlerinden Dimitrov'un öğütlerini de sık sık hatırlatmamızı gerektiriyor. Hiç unutmayalım ki, İkinci Dünya Savaşı öncesindeki kapitalist Avrupa'da Komintern ve Dimitrov, faşizme karşı siyasal demokrasinin (burjuva demokrasisinin) ve demokratik mücadelenin önemini vurgularken, pek devrimci (!) Troçkistler bunu proletaryaya ihanet olarak niteleyerek Komintern partilerinin önünü kesmeye uğraşıyorlardı.

"Burjuva demokrasisini savunmakla" suçlanan Dimitrov'a ülkesinde proletarya demokrasisini kurmak nasip olmuş, "saf demokrasi", "dünya proleter devrimi" lafazanlığı ile proletaryayı ve halkları macera ve yenilgiye sürmeyi öngören Troçki ve troçkistler ise faşizmin yıkılması ve bir dizi ülkede işçi sınıfının iktidara gelmesiyle birlikte dünya siyaset sahnesinden tümüyle silinmişlerdir.

Dimitrov'un "Burjuva Demokrasisine Karşı Tavır" yazısını dikkatle okunması dileğiyle yayınlıyoruz.

İŞÇİ SINIFI VE DEMOKRATİK MÜCADELE

"Demokrasi mücadelesini sosyalist devrim mücadelesi ile *birleştirmeyi* ve birincisini ikincisine *bağımlı kılmayı* bilmek gerekir. İşte bütün zorluk buradadır; ve meselenin özü de budur."...."*Eses olan* şeyi (sosyalist devrimi) gözden kaçırmayın; onu en başa koyun....sonra *tüm* demokratik talepleri alın, bunları ona bağımlı kılın ve hiç unutmayın ki, kısmi bir şey için mücadele buradan yükselebilir. Benim kanımca sorunu bu şekilde kavramak en doğru olanıdır." (V. İ. Lenin, *Bütün Eserleri, Cilt 35, sf.249)*

"....demokratik doğrultudaki siyasal değişmeler, sosyalist devrimin yolunu temizler ve onu yakınlaştırır, tabanını genişletir, küçük burjuva ve yarı-proleter kitlelerin yeni kesimlerini sosyalist mücadeleye çeker." (a.g.e., c. 21, sf. 339)

"Burjuvaziye ve oportünizme karşı proletaryanın sosyalist ve demokratik örgütlenmesi için, burjuva demokrasisinden yararlanmak, bunu kullanmak gereklidir. Başka yol yoktur. Marksizm bundan başka yol tanımaz." (a.g.e., c.23)

"İşçiler haklarının yokluğunda değil, daha demokratik hükümet sisteminde kötülüğün kapitalizm olduğunu daha açıkça görürler. Ezilen uluslar hakların yokluğunda değil, daha tam bir ulusal eşitlikte, kendi ezilmelerinin nedeninin kapitalizm olduğunu daha açıkça anlarlar." (a.g.e., cilt. 23, sf. 73)

"....kısmi mücadeleyi reformizm olarak suçlayan her davranış devrimci eylemin hayati, acil sorunlarını kavramak yetersizliğinin bir sonucudur." (Lenin'in liderliğinde toplanan Komintern III. Kongresi Tezlerinden, Haziran 1921, Kaynak: Belgelerle Komünist Enternasyonal, İng. bas., sf. 191)

"Açıkça belli ki, saflarımız arasında, birleşik cephe sloganını proletarya diktatörlüğüne giden direkt yoldan bir sapma olarak gören kuşkular vardır. Ama proletaryanın geniş yığınları, büyük çoğunluğu burjuvaziye karşı ortak bir mücadele için demir bir kararlılık içinde birleşmedikçe, diktatörlük mücadelesi düşünülemez. Bu kararlılık ise ancak işçilerin tüm demokratik yolları ve kısmi mücadele biçimlerini deneyerek kendilerini komünizmden başka hiçbir şeyin kurtaramayacağı sonucuna varmaları ile gerçekleşebilir. Böyle bir anın gelmesini sağlamak ve Komünist Partisini proletaryanın lideri haline getirebilmek için, Komünist Partisi, işçi sınıfıyla omuz omuza dövüşürken, aynı zamanda kendi gerçek bayrağını unutmaksızın bütün ara aşamaları geçmesini bilmelidir." (Komintern Yürütme Komitesi'nin bağlı seksiyonlara (Komintern üyesi partilere) gönderdiği mektuptan, Ocak 1922, Kaynak: *"Leninizm ve Dünya Devrimci İşçi Sınıfı Hareketi*, sf. 200)

AJİTASYON PROPAGANDA VE ÖRGÜT BAĞI

Ajitasyon-propaganda örgüt *tarafından* ve örgüt *için* yapılır.

Bu örgüt, işçi sınıfının bilimsel sosyalist siyasi örgütüdür, yani işçi sınıfı partisi'dir.

Bu noktayı çok iyi kavramak gerekir. Evet işçi sınıfının burjuvaziye karşı mücadelesi başlıca üç alanda verilir: ekonomik-politik-ideolojik.... mücadelenin aracı sendikalar, işçi sandıkları, işçi kooperatifleridir, esas olarak sendikalardır. Siyasi mücadelenin aracı ise Parti'dir.

Burjvaziye karşı ideolojik mücadeleyi kim yapacaktır? Bu mücadelenin da asli sahibi gene Parti'dir, onun bütün organlarıdır, üyeleridir.

Bilindiği gibi siyasal mücadelenin ideolojiyle çok sıkı ilişkisi vardır. Burjuvazinin her attığı adımın siyasi ve ekonomik ya da sosyal izahını yapmak, burjuvazinin sadece genel ideolojik doğrultusuna karşı değil, onun her türlü günübirlik demagojisine, riyasına ve aldatmacasına da karşı güncel mücadele vermek gerekir.

SİYASAL MÜCADELE'DE İDEOLOJİNİN ÖNEMİ

Bilindiği gibi işçi sınıfının burjuvaziye karşı verdiği üçlü mücadelesinin her bir bileşeni, diğeriyle ilişkilidir. Ama siyasi mücadelenin ideolojik mücadeleyle çok daha sıkı iç bağlantısı vardır.

Birincisi, siyasal mücadele, herşeyden önce işçi sınıfının işbaşındaki burjuvaziyi devirip, SİYASİ İKTİDARI alması, ve işçi sınıfı bilimine uygun devleti kurması demektir. Bu bir siyasal sorundur, ama kaynağı ideolojidir, işçi sınıfı bilimidir.

Marks, "Bizden önceki filozoflar dünyayı sadece açıklamakla yetinmişlerdir, bizim onlardan asıl farkımız, dünyayı sadece açıklamak değil, aynı zamanda değiştirmektir de" derken, "dünyanın nasıl değiştirileceğini" de göstermiştir. Bu ise işçi sınıfının, burjuvaziyi devirerek iktidara gelmesiyle gerçekleşebilir.

Kapitalizmin yerine sosyalizmi kurmak, bir üretim tarzından diğer (ileri) üretim tarzına geçiştir, bu anlamda ekonomik ve sosyal bir olaydır, fakat bunun gerçekleşebilmesi için herşeyden önce mevcut kapitalist üretim ilişkilerinin hakimi olan burjuvaziyi o hakimiyet (egemenlik) aracından yoksun etmek gerekir. Burjuvazinin egemenlik aracı ise burjuva devletidir, yani burjuvazinin siyasi iktidarıdır. Bu siyasi iktidara son vermek, kapitalist mülkiyet (üretim) ilişkilerine —ve dolayısıyla kapitalist üretim tarzına— son vermenin başlangıcıdır.

Marks'ın göstermiş olduğu gibi, kapitalist üretim ilişkilerinin yerine sosyalist üretim ilişkilerinin getirilmesi için verilen mücadele, *herşeyden önce*, devlet gücünü elde etmek için, yani burjuva diktatörlüğünün yerine çağımızın en devrimci sınıfının, işçi sınıfının diktatörlüğünü kurmak üzere verilen bir SİYASİ MÜCADELE' dir; ve "....Kapitalist toplumla komünist toplum arasında devrimci bir geçiş dönemi vardır. Buna bağlı olarak, siyasi bir geçiş dönemi de olacaktır, bu dönemde devlet proletaryanın devrimci diktatoryasından başka birşey olamaz." (Marx-Engels, Seçme Eserler, C. 3, sf. 26, İng. basım.)

Şu halde, bilimsel sosyalizmin gösterdiği teorik bir gerçeklik olan İŞÇİ SINIFININ TARİHSEL MİSYONU, bir yanıyla sosyal bir olaydır, kapitalizmi yıkıp, yerine sosyalizmi kurması ve oradan da komünist (sınıfsız) topluma geçmesi açısından bu bir sosyal devrimdir, ama bu aynı zamanda SİYASAL bir olaydır, hem siyasi iktidarın ele geçirilmesi açısından siyasidir, hem de iktidarın ele geçirilmesinden sonra, sınıfsız topluma kadar, yani sınıflar ve dolayısıyla devlet göçene kadar sürecek süreçte de siyasetin belirleyici rolü olacaktır.

İşte herşeyden önce işçi sınıfına ve giderek tüm emekçilere bu bilimsel gerçeği kavratmak gerekir. Bu ise bilimsel sosyalizmin propagandasının yapılması, bilimsel sosyalizmin bilim olarak, teori olarak kavratılması demektir. Propaganda çalışmasının kendisidir. Bunu ise bir ülkede ancak ve ancak işçi sınıfı partisi yapabilir. İşçi sınıfı dışında kalan siyasal güçler ya da çevreler, kişiler, ilerici ve hatta devrimci dahi olsalar, o ülkedeki egemen sömürücü sınıflara karşı da çıksalar, ilerici bir rol oynamış olurlar, ama yukarıda birkaç cümleyle özetlediğimiz en can alıcı teorik gerçekliğin —sosyalizmin ve devrimin kaçınılmazlığı, işçi sınıfı tarihsel rolü, ve işçi sınıfı iktidarı öğretilerinin— biricik sahibi işçi sınıfı partisidir.

İdeolojik mücadelenin siyasi mücadele ile arasındaki çok sıkı ilişkinin birinci ve en büyük önemi buradadır.

Bu noktayı çok iyi kavramak gerekir. İşçi sınıfı bilimine bağlı olmayan sendikacılar da grev yapabilirler, burjuvaziye karşı ekonomik mücadelede (sınıf mücadelesinin ekonomik alanında) görev yapabilirler, ya da işçi sınıfı bilimine bağlı olmayan namuslu bir aydın da tekelci sömürüyü dile getirebilir, hatta kendi kafasından soyut bir sosyalizmin savunusunu da yapabilir, veya bir devrimci, ilerici parti ya da grup da bilimsel sosyalizmden esinlenerek işçi sınıfına iktidar hedefini gösterebilir.

Ama ancak ve ancak işçi sınıfı partisi, yani bilimsel sosyalizme ve proletarya enternasyonalizmine bağlı olan siyasal örgüt, işçi sınıfının siyasi iktidar mücadelesinin öncüsüdür. Çünkü, ekonomik sınıf mücadelesinde saf tutan, sınıf mücadelesine katılan —fakat işçi sınıfı partisine bağlı olmayan— bir sendikacının iktidar veya siyasi mücadele diye bir derdi yoktur, ya da olsa da bu bilimde gösterilen hedefler gibi değildir, veya tekelci sömürüye karşı çıkan dürüst bir aydın da sosyalizmi savunabilir, ama sosyalizmin işçi sınıfı eliyle kurulabileceğini kavramış değildir, sosyalizmi bir kalkınma sorunu, ya da bir reform sorunu, sınıfsal dengesizliklerin azaltılması sorunu olarak görüyordur, ya da işçi sınıfına iktidar hedefi gösteren bir parti, şayet bilimsel sosyalist değilse, bu iktidarın proletarya diktatörlüğü olduğunu kabul etmiyordur, veya küçük burjuva devrimciliğini, işçi sınıfı devrimi gibi görüyordur, vb.. vb..

İşte doğru propagandanın —bilimin öğretilerinin kitlelere maledilmesinin— ancak işçi sınıfı partisi tarafından yapılabileceği esas olarak buradan ileri gelmektedir. Bu can alıcı ve belirleyici nokta, aynı zamanda işçi sınıfının siyasal mücadelesi ile ideolojik mücadelesi arasındaki çok sıkı bağın asıl ifadesidir.

Ve aynı zamanda işçi sınıfı partisinin siyasal misyonunun da İDEOLOJİK TEMELİ'dir.

GÜNCEL SİYASAL MÜCADELE VE AJİTASYON-PROPAGANDA

Ne var ki, yazı dizimizin başında da belirttiğimiz gibi, işçi sınıfı partisi, boyuna genel doğruları tekrarla-

yarak, bilimsel öğretiyi öğreterek, kapitalizmden sonra, sosyalizmin kaçınılmazlığını (TARİHSEL DETERMİNİZMİ) ve bu determinizmde de işçi sınıfının BELİRLEYİCİLİĞİ'ni, yani öncü misyonunu göstermekle yetinmez.

Tersine bu genel ve temel doğruları sürekli vurgularken, ülkenin içinde bulunduğu sınıflar mücadelesini, sınıflar dengesini ve proletaryanın siyasi iktidar mücadelesinin stratejisini de koyar, buna uygun taktikleri çizer ve uygular.

Yani Parti bilimsel sosyalizmin genel ve temel öğretilerini, YARATICI OLARAK HAYATA geçirmekle yükümlüdür.

Bu da, genel teorik çalışmanın *yanısıra*, o ülke özgülünde derinlemesine bir ideolojik çalışmayı gerektirir ki, bu da propaganda kapsamındadır.

Yani sadece işçi sınıfı tarihsel misyonunu göstermek, ideolojiyi anlatmak SİYASET değildir, aynı zamanda, bu temel siyasetin üzerine, *o ülke özelinde* o işçi sınıfının SİYASAL İKTİDAR HEDEFİ'ni koymak da ideolojik çalışmanın gereğidir.

Bu işçi sınıfının SİYASET YAPMASI için şarttır. Sadece işçi sınıfının en genel siyasi misyonunu tekrarlamak, siyaset yapmak değildir. O misyonun o ülkede nasıl gerçekleşeceğini göstermek, ancak o ülkede işçi sınıfını iktidara yöneltmekle pratik değer ve önem kazanarak SİYASET haline gelebilir. Teorideki "dünyayı değiştirmek" görevini o ülkenin işçi sınıfı esas olarak bu noktada somutlayabilir. Uluslararası proletaryanın dünyayı değiştirme eylemine en büyük katkıyı kendi ülkesinde siyasi iktidarı fethederek yapabilir.

En geneliyle işçi sınıfı partisinin programında somutlanan ve partinin stratejisinde ayrıntılanan bu ideolojik hat siyasetin genel teoriden özele doğru somutlanışında, o ülkenin işçi sınıfının iktidar mücadelesinde hayati önem taşır.

Fakat işçi sınıfının iktidar mücadelesi sadece Parti programından ve Parti'nin iktidar yolundaki global stratejisinden ibaret değildir.

Parti her somut adımda siyaset yapabilmek için, *somut durumun somut tahlilini* sıhhatli ve isabetli yapmak zorundadır ki, taktiklerini, ya da taktik içindeki taktiklerini maharetle belirleyebilsin, global iktidar mücadelesi siyasetini güncel pratiğe uygulayabilsin ve günlük pratikle de onu zenginleştirebilsin.

Bir başka deyişle, işçi sınıfı burjuvaziye karşı güncel politika da yapmak zorundadır.

İşçi sınıfının bu güncel siyaset gerekliliğini de ancak ve ancak Parti yerine getirebilir. Bu siyaset ise soyut bir şey olmayıp, doğrudan doğruya burjuvazinin güncel politikalarını, adımlarını hedef alır, uzun erimli iktidar hedefi doğrultusunda burjuvaziyi geriletmeyi, işçi sınıfının ise siyasi arenada güçlenmesini amaçlar. Dolayısıyle bu da burjuvaziye karşı güncel ideolojik mücadeleyle iç içe yürür.

Ayrıca burjuvazinin attığı adımları kitlelere teşhir etmeyi, onun kendi politikalarına getirdiği gerekçeleri ve demagojileri çürütmeyi, kitlelerin o politikalara karşı çıkmasını sağlamayı başardığı oranda, işçi sınıfı Partisi kendi siyasetini güçlendirecektir, kitlelerin daha geniş kesimlerini somut siyasi pratik içinde yanına alacaktır.

İşte bu görev de Parti'nin propaganda ve ajitasyon görevleri arasındadır. Propaganda ve ajitasyonun Parti tarafından yönlendirilmesi zorunluluğunun bir başka boyutudur.

AJİT-PROP ÇALIŞMASI ÖRGÜTLENME ÇALIŞMASINA YÖNELİKTİR

Yukarıdaki paragraflarda, işçi sınıfının ajitasyon ve propagandasının niçin ancak işçi sınıfı Partisi öncülüğünde doğru yapılabileceğini gösterdik. Bir başka değişle, SİYASİ ÖRGÜT (Parti) tarafından yapılmayan bir ajitasyon propagandanın hem temel teorik-ideolojik yanlışları içerebileceğini, hem de — veya — partisiz bir güncel ajitasyon-propagandanın, ana ve doğru hedefe bağlanamayacağını, parça-bütün ilişkisinin sağlanamayacağını belirtmek istedik. Gerçekten de güncel ajit-prop güncel siyasetle içiçedir ve bu PARÇA'dır. BÜTÜN ise işçi sınıfının ana siyasi hedefidir, iktidar hedefidir, yani kendi ülkesindeki tarihi misyonunu yerine getirmesidir. Bu parça-bütün ilişkisi doğru ve sağlıklı olarak ancak işçi sınıfı partisi tarafından sağlanabilir.

Bir de sorunun öteki boyutu vardır. Ajitasyon-propaganda niçin yapılır? Sadece güncel veya özel doğruları göstermek için mi? Sadece, Lenin'in deyimiyle, SİYASİ GERÇEKLERİ AÇIKLAMAK için mi? Bunların düşünsel planda açıklanması tek başına bir şey ifade etmez. İşçi sınıfı — bir atasözümüzdeki değimle — 'İyilik yap, denize at, balık bilmezse, Hâlik bilir" mantığıyla davranmaz. Zaten marksizmin "dünyayı değiştirme" şiarının belirleyici niteliği de buradadır.

Burjuvazinin sömürüsünün, zulmünün, çirkinliğinin ve çirkefliğinin açıklanması, burjuvazinin teşhir edilmesi, genel ve özel politikalarının açıklanması, yani kitlelerin uyarılması ve siyasi açıdan bilinçlendirilmesi bir amaca yöneliktir. Yani ajitasyon-propaganda motivasyonsuz (amaçsız, yönelimsiz) bir çalışma değildir. Ajitasyon-propaganda ile uyarılan ve bilinçlenme sürecine giren işçilerin, diğer emekçilerin politik örgütlenmesi gerçekleşmeden, onlar politik bakımdan alabildiğine homojen, disiplinli bir güç olmadan, kurtuluşlarını gerçekleştiremezler.

Marks ve Engels, dünyayı sadece açıklamak değil, aynı zamanda ve esas olarak değiştirmek görevini vurgulamışlardır. Lenin ise dünyayı değiştirmek görevinin en can alıcı halkasını bir başka ifadeyle dile getirmiştir. Lenin "Düşünsel gücün maddi güce dönüşmesi"nin gerekli olduğunu söylerken, bundan örgütlenmeyi, POLİTİK ÖRGÜTLENMEYİ kastetmiştir. Çünkü ideolojiler ne denli doğru olursa olsun, söylenen sözler, yazılan yazılar, yapılan yayınlar ne denli gerçekleri açıklarsa açıklasın, onlar hep öyle söz, yazı, konuşma, yayın vb. tarzında kaldıkları sürece bir anlam taşımazlar. Ne zaman ki, kitleler o sözleri dinler, o yazıları okurlar, verilen mesajları benimserler, giderek işçi sınıfı bilimini kavramaya ve bu bilimin, determinizmin gösterdiği misyona talip olmaya başlarlar, işte o zaman sorun teorik olmaktan çıkar, pratik bir meseleye dönüşür. En büyük pratik ise, işçi sınıfının misyonu — yukarıda da vurguladığımız gibi — ancak siyasi iktidarın fethedilmesiyle, kuvveden fiile çıkabilir, gerçekleşme safhasına girebilir.

Burjuvaziye karşı grev yapmakla, ya da bilimsel sosyalizmi savunmakla, burjuvazinin her politikasını, her adımını teşhir etmekle iş bitmez. Madem ki, sorun burjuvaziyi iktidardan alaşağı etmektir, şu halde onun gücünü altedebilecek bir güç yaratmak gerekir. Burjuvazi ve onun hizmetindekiler bir avuç oldukları halde, üretim araçlarının mülkiyetini nasıl ellerinde tutabilmektedirler? Kendi diktatörlük araçları olan devlet ile...

Şu halde burjuva devletini, yani onun en yüksek siyasal örgütlülük biçimini altedebilmek için, işçi sınıfının ve müttefiklerinin de alabildiğine örgütlenmesi gereklidir. Düşünsel güç, ancak bu şekilde maddi güce dönüşebilir.

Şu halde, yapılan ajitasyon-propaganda çalışmalarıyla kitlelere iletilen tüm basit veya bileşik mesajlar, gelir gelir hep tek bir amaca yönelir: bu ise siyasal örgütlenmedir.

Ajitasyonla uyarılan emekçilerin en ilerileri propaganda ile bilinçlenme sürecine girecekler ve siyasi örgüt onların işçi sınıfı partisinin ilkeleri ve kuralları çerçevesinde siyasi örgütlenmelerini sağlamak göreviyle yükümlüdür.

(Devamı 15. sayfada)

Latin Amerika'da Faşizmin Sınıfsal Karekteri

Aşağıda, Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde 1980 yılında yayınlanmış "Faşizm Araştırmaları (Derleme)" adlı kitaptan, Eberhard Hackenthal'ın "Latin Amerika'da Faşizm" adlı yazısından bir bölüm yayınlıyoruz. (Sayfa 243-247)

Bilinen gerçekler, Latin Amerika'daki bütün faşist rejimlerin ABD ve diğer emperyalist güçlerin aktif katılımıyla ortaya çıktığını kanıtlamaktadır. Bunlar arasında en çok bilineni, ABD gizli servisi CİA'nın Şili'ye müdahelesi ile iligili açıklamalardır.

Böyle olmakla beraber, bugün Latin Amerika'daki faşizmi tek taraflı olarak ABD'den ithal edilen veya uluslararası "metropol"lerin yeni sömürgeci politikalarının basit bir ürünü olarak kabul etmek yanlış olur. Faşist rejimlerin oluşumu, hem uluslararası tekelci kapitalistlerin karşı saldırısının ve ABD emperyalizminin doğrudan doğruya etki alanına giren ülkelerde sistemini güvence altına almasının ve hem de Latin Amerika ülkelerindeki sömürü sistemine ait sosyal-ekonomik şartların değişmesinin bir ifadesidir. Latin Amerika'daki faşizmi, sadece yabancı çıkarların maşası rolüne indirmek doğru olmaz. Brezilya, Şili veya Uruguay'daki faşizmin bağımlı karakteri, bu rejimlerin gerçekte kendi özel sınıf ve grup çıkarlarının varlık nedeni olarak yabancı finans kapitalle kopmaz bir şekilde bağlı olduğu gerçeğini dışlamaz. Ama hem değişik uluslararası tekel grupları arasında zaman zaman ortaya çıkan çelişkileri, hem de yerli ve uluslararası mali oligarşi arasındaki çelişkileri yansıtabilir. Bu, basit bir "bağımlılık"la açıklanamaz ve özellikle Brezilya olayında belirlenir. Orada, içteki faşist egemenlik yöntemleri, hem yerli tekellerin uygun dış etkinlik olanakları için mücadeleyi keskinleştirmektedir, hem de uluslararası tekellerin etkinlik alanları (örneğin nükleer enerji sorunu) ile yakından bağlantılıdır.

"Bağımlı faşizm", buraya kadar söylenenlerden de anlaşılacağı gibi, yabancı tekelci sermaye ile yerli mali oligarşinin eşit hakka sahip olmayan şartlar altında sınıf çıkarlarının çelişkili birlikteliğidir. Bu süreç, Latin Amerika'daki geri ve çarpık bir kapitalizm şartlarında gelişmektedir. Latin Amerika'daki mali oligarşinin, toplumun bütün alanlarındaki bunalımı geçici bir süre için bile olsa yenmeye yetecek ekonomik gücü yoktur. İşte bu nedenle, mutlakiyetçi ve mükemmelleştirilmiş baskılara başvurmaktadır. (En vahşi baskıların uygulanması, Latin Amerika faşizminin ikincil bir özelliğidir ve onun özel varolma şartlarından kaynaklanır. Sosyal demokrat eğilimli faşizm eleştiricilerinin sandığı gibi onun ana özelliği değildir.) Geleneksel tipte faşizmin elinde, bunalım belirtilerini tekelci devlet kapitalizmi ile yönlendirme ve yaygın yolsuzluklar gibi daha sayısız olanaklar bulunmasına rağmen, Latin Amerika'daki emperyalist sistemin bu yolla faşist bir dengeye kavuşması oldukça sınırlıdır. Bu sorun, bağımlı ve geri kalmış ülkelerde kapitalizmin genel bunalımının keskinleşmesi ve bunun felaket getirici etkileri nedeniyle daha da derinleşir. Bu ülkelerdeki faşizmin görevlerinden biri, emperyalist yönetim merkezlerinin, özellikle ABD'nin egemenliği altında bulunan ülkelerde bunalımın yükünü halk yığınlarının omuzuna yüklemektir. Faşizmin egemen olduğu Latin Amerika ülkelerinde böylelikle yeni iç çelişkiler de doğar.

Son olarak gözden kaçmaması gereken başka bir nokta, Latin Amerika işçi sınıfı ve onun yönetici güçlerinin anti-faşist mücadeleye tecrübesiz başlamadıklarıdır. Onlar, özellikle Şili, Brezilya, Uruguay ve Arjantin'de (1930 ve 40'lardan gelen) zengin bir deney hazinesine sahiptirler. Şili'de Halk Birliği'nin kazanımları unutulmamıştır. Arjantin'de "Pinochet"cilik tehlikesi halk yığınları için bir alarm işaretidir. Faşizm karsışında duran güçler, "soğuk savaş" dönemine kıyasla bugün daha bilinçli ve daha iyi örgütlüdürler. Direnişin objektif etkenleri, faşist rejimin dengesini bulmasını güçleştirmekte, onu hem vahşice baskılara, hem de politik manevraya zorlamaktadır.

Buna karşılık Latin Amerika'daki faşist rejimler, emperyalist ana güç olarak ABD'nin varlığı ve bütün kaynakları ile desteklenmektedirler. Geri ve bağımlı ülkelerdeki faşizmin diğer bir yüzü de budur. Zayıflıklarının bir kısmı, ABD tekellerinin doğrudan doğruya etkimesiyle hiç olmazsa bir süre için giderilebilmektedir. Bu, ekonomik alanda, Brezilya ve Şili'de gittikçe artan yatırımlarda görülmektedir. Faşist rejimler, panamerikan ve diğer uluslararası işbirliğinde ABD'yi politik olarak yeniden keşfetmektedir. İdeolojik yönden ise Birleşik Devletler Amerika'sının kitle haberleşme araçları zaten Latin Amerika faşizminin emrindedir.

Böyle olmakla beraber, Latin Amerika'da faşist "çözüm"ün ABD emperyalizmi stratejisi için hem politik, hem de ekonomik yükleri beraberinde getirdiği de gözden kaçmamalıdır.

ABD emperyalizmi bu nedenle emperyalist çıkarlarına uygun olarak, baskıcı denge ve bunalım etkenlerinin keskinleşmesine bağlı olan faşist ikilemden çıkış yolları arar. ABD hükümetinin politikası, Latin Amerika'da her türlü araçla emperyalist üstünlüğü sürdürme ile faşizmin artık getiremeyeceği kalıcı çözümler arama arasındaki dar bir hareket alanında dolanmaktadır. ABD hükümetinin, desteklediği ama emperyalizm için sistem dengesini koruyacak en uygun alternatif çözüm olmayan Latin Amerika'daki faşist rejimlere karşı çelişkili davranışı ancak bunun sonucudur.

Latin Amerika faşizminin bağımlı ve geri kalmış oluşu, bir yandan onun dengesizliğine, öte yandan da uluslararası emperyalizmin, faşist rejimlerin olması ve olmaması konusundaki tartışmalarına da yolaçmaktadır. Latin Amerika'da faşizmin sınıf temelinin bu şekilde uluslararasılaşması, günümüzde faşizmin ortaya çıkış şekillerinin en önemli ana özelliğidir.

Bazı Latin Amerika ülkelerinde, uluslararası emperyalizmle içiçe geçmiş ve onunla sıkı bir işbirliği içinde olan, kendi yasallıklarına sahip bir tekelci sermaye gelmiştir. Ayni zamanda, kârlarını gittikçe daha fazla miktarda uluslararası mali sermayenin yeniden üretim sürecine aktaran bir tarım oligarşisinin "modernleşme" süreci de gözlenmektedir. (Örneğin Uruguay ve Arjanti'de).

Şurası açıktır ki, hâlen Latin Amerika'da modernleşmiş tarım oligarşisi, yerli tekelci burjuvazi ve uluslararası mali oligarşinin kaynaşması ile devşirilen yeni bir oligarşi oluşmaktadır. Çok uluslu tekel grupları bunda önemli bir rol oynamaktadır. Doğrudan yatırımlar, yan şirketler ve krediler aracılığı ile sermayenin yeniden değer kazandığı uygun şart-

(Devamı 15. sayfada)

Türkiye komünist hareketinin öncüleri Mustafa Suphi, Ethem Nijad ve yoldaşları 62 yıl önce, 28-29 Ocak gecesi katledilmişlerdi.

Bu suiskastı tertipleyen hiç kuşkusuz Ankara hükümetiydi. Evet, Ankara hükümeti o sırada işbirlikçi Osmanlı hükümetine karşı, ulusal burjuvaziyi temsil etmekteydi. Yani kurtuluş savaşında anti-emperyalist bir konumdaydı.

Ne var ki, bu gerçeklik Ankara hükümetinin anti-komünist niteliğini, yani BURJUVA SINIF KARAKTERİNİ hiçbir zaman görmezlikten gelmenin mazereti olamaz.

Ankara hükümetinde somutlanan burjuva zümresinin lideri ise Mustafa Kemal idi. Hatta bu nedenle o yıllara özgü bir terim olarak Türkiye'nin ve çeşitli ülkelerin komünistleri bu burjuvaziyi KEMALİST BURJUVAZİ diye de anmışlardır.

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının asıl katili elbette ki Yahya Kaptan ve çetesi değildi. Onlar sadece cellatlık görevini yapmışlardı. Hükmü veren ise Mustafa Kemal'in kendisiydi. Nitekim Yahya Kaptan Mustafa Kemal' in özel muhafızı ve bu tür komplolardaki, suikastlerdeki sağ kolu bir lumpen olan Topal Osman'ın adamıydı. M. Kemal "bu işi" Topal Osman'a vermiş o da Yahya Kaptan aracılığıyla emri ifa etmişti.

Kurtuluş savaşının Türkiyesi'nin iki Mustafa'sı vardır. Bunlardan birisi burjuvazinin önderi olan ve BURJUVA KEMAL namıyla tanınan Mustafa Kemal'dir, diğeri ise proletaryanın önderi olan BOLŞEVİK SUPHİ olarak da bilinen Mustafa Suphi'dir.

Ve birincisi, o yıllarda ulusal kurtuluşçu dahi olsa BURJUVADIR ve hep burjuva olarak anılacaktır. Diğeri ise BOLŞEVİK'tir ve kömünizm tarihinin seçkin siması olarak baş köşede duracaktır. Birincisinin bir dönem ulusal kurtuluşçu olması, onun *kurtuluş savaşı yıllarında BİLE* komünizmin can düşmanı ve komünist önderlerin katili olduğunu unutmaya vesile olamaz.

Türkiye'de bir kısım ilericilerin, anti-emperyalistlerin M. Kemal hayranı olduğu kimsenin meçhulü değildir. Gene bu ilericiler arasında yeralan kimileri M. Kemal'e hayran olmasalar bile, onun ve kemalizminin "ilerici" yorumlarını getirerek, M. Kemal'i tekelci burjuvaziye bırakmama aklı evvelliği içindedirler.

Fakat bugüne dek, Türkiye'de solculuk adına Mustafa Kemal'e ne denli sahip çıkılmışsa, sol o denli kişiliksiz kalmıştır. Genç dimağlar bilimsel düşüncelerle ya da hiç değilse anti-emperyalist, ilerici düşüncelerle donatılacağına, onların bilinçleri kemalizm ile zehirlenmiştir. Burjuva ideolojileriyle sulandırılmıştır. Kemalizmi solculuk, ilericilik adına kullanayım, düşmanın eline bırakmayayım diyen her çaba, emekçi halkın, anti-emperyalist ve ilerici güçlerin değil, burjuvazinin işine yaramıştır.

Birtakım ilericilerin, köylü kurnazlığıyla veya babadan kalma alışkanlıklarla Mustafa Kemal'e sahip çıkmasını bir ölçüde anlıyoruz, çünkü küçük burjuvazinin niteliklerini ve onun ideolojisinin Türkiye'deki özgül biçimlenişi içindeki sınıfsal dürtüleri ve geleneksel özgüllükleri tanıyoruz.

● ONBEŞLERİ ANARKEN

Ama, ya işçi sınıfı adına, yani işçi sınıfının iktidar mücadelesi ve tarihsel misyonu adına Mustafa Kemal' in yüceltilmesine ne demeli?

Ülkemizde bir kısım komünistler de çıkıp Mustafa Kemal'i sanki sınıflar dışında bir insan gibi göstermekte ve yüceltmektedirler. Oysa defalarca söylediğimiz gibi, Mustafa Kemal, 1920'lerden itibaren Türkiye burjuvazisinin adamıdır. O burjuvazi dün —Kurtuluş Savaşında— anti-emperyalist amaçlar gütmüştür. Ama aynı zamanda, daha o yıllarda, savaş içinde, burjuva önderliğin gerici, anti-komünist niteliği barizdir. Savaşın kazanılmasından sonra da Kurtuluş Savaşına öncülük eden zümre aynı zamanda kendi egemenliğini kurmak için emekçiler ve komünistler üzerinde şiddet uygulamıştır. Savaşın bitmesinden sonra da aynı burjuvazi "misak-ı milli" sınırları içindeki tüm emekçiler üzerinde kendi SINIFSAL DİKTATÖRLÜĞÜNÜ ve Kürt milliyeti üzerinde de ulusal baskısını (milli zulmünü) kurmuştur. O ulusal burjuvazi ulusal olduğu yıllarda da Mustafa Kemal eliyle yönetmiştir, ulusallığını yitirip emperyalizme yanaştığı yıllarda da gene onun lideri Mustafa Kemal'dir.

O ulusal burjuvazi TBMM (yönetimi) Ankara hükümeti sırasında kısmen demokratik yöntemler kullandığı zaman da, onun lideri Mustafa Kemal'dir, Cumhuriyetin kurulmasıyla ve özellikle 1925 Takrir-i Sükun kanunuyla en koyu diktatörlüğünü yerleştirdiği yıllarda da onun diktatörü gene Mustafa Kemal'dir.

İşçi sınıfının bağımsız ideolojisini, kendi öz sınıf bilincini Kemalizm ile sulandırmanın, bulanıklaştırmanın vebali ağır değil midir? Mustafa Kemal' in herşeyden önce bir BURJUVA olduğu ve tümü hayatı boyunca, son nefesine kadar KENDİ SINIFINA hizmet ettiği gerçek değil midir? Aynı burjuvazinin *göreceli ilerici misyonunun* İzmir İktisat Kongresi ile sona erdiği vakıa değil midir? Mustafa Kemal'in ve onun kemalist burjuvazisinin ilerici olduğu kısa süre içinde DAHİ, komünistleri ezdiği, işçi sınıfı ve emekçi halk adına ne varsa onu bastırmaya çalıştığı, her türlü işçi ve halk örgütlenmesini kendi kontrolündeki düzenli orduyla ve gizli polis teşkilatıyla sindirdiği, kurtuluş savaşında burjuva önderliği dışında her türlü önderliği veya önderlik alternatifini daha nüve halindeyken boğduğu gerçek değil midir? İzmir İktisat Kongresi ve Cumhuriyet'le —ve onun 1924 anayasası ile— birlikte burjuva sınıf tahakkümünü derinleştirdiği açık değil midir? Onun da yetmediği yerde Takrir-i Sükun ile diktatörlüğün şiddetlendirildiği tarihsel bir olgu değil midir? Devletçilik ve karma ekonomi adı altında devletin imkânlarını burjuvaziyi palazlandırmak için seferber ettiği ve bugünkü tekelci burjuvazinin oluşmasına hizmet ettiği doğru değil midir? 1929'da başlayan kapitalizmin büyük dünya krizinde aydınlar arasında bilimsel sosyalizm güçlenmesin ve oradan işçi sınıfına yayılmasın diye Ş. Süreyya misali komünizmden dönmüş hainleri de içeren Kadro hareketiyle burjuva ideolojisini bu yoldan tezgahladığı ve o yıllarda üstüste komünist tevkifatlarına hız verdiği bilinmemekte midir? İş Bankasını kurduran, ve onun kurucusu olan Celal Bayar'ı önce İktisat Vekili, sonra da Başvekil yapan gene Mustafa Kemal değil midir? Ve gene bütün iktidarı boyunca komünist harekete göz açtırmayan, en küçük bir işçi hakkına bile göz yummayan, işçi hareketlerini, grevlerini ve en basit işçi kıpırdanışlarını en zalimce bastıran, komünistleri emniyet mahzenlerinde, Sansaryan odalarında, Harbiye zindanlarında, MAH işkencehanelerinde cefadan cefaya sokan, onlara hayat hakkı tanımayan, tahliye oldukları, tutuklu bulunmadıkları zamanlarda bile onları sürekli ve amansız bir polis takibi altında tutan, onların iş bulmalarına, ekmeklerini kazanmalarına, en basit yurttaşlık haklarını kullanmalarına izin vermeyen BURJUVA DİKTATÖRLÜĞÜ'nün başı ve DİKTATÖR'ün KENDİSİ gene Mustafa Kemal değil midir?

Kürt ulusuna karşı amansız bir zulmü, devlet terörünü, militarizmi, şovenizmi boyuna güçlendiren, ırkçı Güneş-Dil teorisini icadeden, ayrı bir milliyetten olan Kürtleri, "Dağ Türkleri" diye ilan eden, Kürt isyanlarını kan, ateş ve soykırımla bastıran, kendi öz topraklarında esir halinde sığıntı ve göçmen olarak yaşamaya icbar eden, asimilasyonu resmi devlet politikası haline getiren gene Mustafa Kemal değil midir?

Hatta dahası da, İttihatçıların 1915'de düzenlediği Ermeni jenosidini dahi yermeyip aklayan, bu jenosidin kara lekesinin Cumhuriyet yönetimi tarafından silinmesine hiç gayret göstermeyip, tersine onu benimseyen bir politika izlemiş olan gene M.Kemal'in kendisi değil midir?

İşte biz bu nedenlerden dolayı Mustafa Suphi ve yoldaşlarının 62. ölüm yıldönümü vesilesiyle bunları hatırlatıyoruz, ve biz burjuvazinin dünkü lideri, bugünkü manevi önderi BURJUVA KEMAL'i değil, Türkiye işçi sınıfının önderi Mustafa Suphi'yi ve Kemalizm'in zulmü altında can vermiş, işkence görmüş, hapishanelerde yatmış, işsiz ekmeksiz ve evsiz kalmış komünistleri, Kürdistan yurtseverlerini, diğer devrimci, ilerici ve demokratları minnetle, saygıyla anıyoruz.

Kemal'i ise kendi sınıfına, BURJUVAZİYE, bırakıyoruz.

EVREN CUNTASI, TÜRKİYE FİNANS KAPİTALİNİN EN GERİCİ, EN ŞOVEN, EN EMPERYALİST UNSURLARININ AÇIK TERÖRİST İKTİDARIDIR

(7. sayfadan devam)

Bu satırlar ve yüzlerce benzeri birlik çağrıları TKP tarafından gına getirecek ölçüde tekrarlanmıştır. Ama ne zaman mesele sözden çıkartılıp fiiliyata yönlendirilmek istenmişse TKP, en sıradan işbirliklerine dahi — tabii ki yurt içinde -- yanaşmamakta inatla direnmiştir. Daha önceki yayınlarımızdan da bilineceği gibi TKP yönetimi yurt içinde partiler arasında bir koordinasyon kurulmasını reddettiği gibi, anti-faşist mücadelede güçlerin birleştirilmesi açısından bir ilk adım olabilecek "dörtlü işbirliği"nin canlandırılması girişimlerini devamlı baltalamıştır. Bu olgular da göstermektedir ki, TKP yönetimi "Cunta'ya karşı olan güçlerle" birlikte dişe dokunur, sistemli bir çalışma yapmadan yana değildir. Ki bu tutumun da — TKP'nin Cunta'yı değerlendirişiyle birlikte düşünüldüğünde — bir tek "makul" açıklaması vardır. *TKP'nin esas amacı Cunta'nın karşısında yer alan antifaşist güçlerle değil, askerlerin ilerici kanadıyla işbirliği yapmaktır.*

GÜNÜMÜZ ŞARTLARINDA "UDC"NİN SOMUT ANLAMI

Aslında, vardığımız bu sonucun ne şaşılacak bir yanı vardır ne de — TKP'liler için söylüyoruz — öfkelenip hırçınlaşacak. Yani TKP'nin Cunta'ya karşı tutumu geçmişteki UDC politikasının günümüz şartlarındaki somut konağıdır. Hatırlanacaktır, TKP, UDC'yi münhasıran CHP ile TKP'nin ittifakı olarak görüyor ve yaptığı çağrılarda da başlıca CHP'yi muhatap alıyordu. Bunun kendine göre "rasyonali de" "komünistlerle sosyal demokratların işbirliği" idi. Şimdi ise CHP yok. Ya da politika sahnesinde somut olarak iş görecek parti anlamında bir CHP yok. Ama "yurtsever subaylar" var. Hatta bu "kanat"ın Cunta katında dahi etkinliği olabilir. Bu nedenle günümüz şartlarında, TKP'ye göre, işbirliği yapılabilecek en "sağlam" güç bu ilerici kanat olmaktadır. TKP'nin keskin atatürkçülüğünün de nedeni budur, Cunta'nın yerine konulmasını önerdiği hükümetin "sivil ve asker güçlerin hükümeti" olmasının hikmeti de bu.

Üstelik TKP açısından bu politika son derece realisttir. Çünkü dünyada örnekleri de var. İşte Suriye. Orada iktidarın temel direğini ilerici askerler oluşturmaktadır. Bunlar aynı zamanda Suriye Baas Partisi'nden gelmişlerdir. Ve giderek Baas içinde yönetime egemen olmuşlardır. Suriye Komünist Partisi de hükümete verdiği iki bakanla bu ilerici askerlerle "ittifak" halindedir. Ve biliyoruz Suriye yönetimi Sovyetler Birliği'yle, sosyalist sistemle iyi ilişkiler içindedir.

Biz burada Suriye'nin durumuyla ilgili bir değerlendirme yapmıyoruz. Yaptığımız sadece bir durum tespitidir ve TKP'nin neye özendiğini bir örnekle somutlamaya yöneliktir.

Hatırlatmaya bile gerek yoktur ki ne Türkiye Suriye'dir, ne de Türk ordusu önemli bir anti-emperyalist potansiyele sahip Suriye ordusu! Üstelik hatırlanacaktır önceleri Irak'ta da benzeri bir ittifak vardı ve Irak Komünist Partisi hükümetin ortağı idi. Ancak Irak Baası'nın bir süreç boyunca gericileşmesi sonucunda komünistler büyük darbeler yediler, katliamlara tabi tutuldular. Şimdi Irak Komünist Partisi Saddam iktidarına karşı silahlı mücadele yürütmektedir.

Ne ki Türkiye şartlarında silahlı kuvvetler içinde iktidara yönelik ilerici bir hareket beklemenin ham hayal olduğu daha 12 Mart sırasında çok çarpıcı bir şekilde açığa çıkmıştı. Ama anlaşılan TKP hâlâ illüzyonlarla avunmanın peşinde.

Oysa gerçekler acımasızdır. Cunta, gerek kendisinden, gerek içindeki çatlaklardan ve ilerici kanatlardan medet umanları her geçen gün daha da hüsrana uğratarak parlamenter faşizmin yolunu taş taş döşemeye, kendisini daha da sağlama almaya devam etmektedir. Elbet bunların hiçbirisi son hesaplaşmada Evren ve hempalarının demokrasi güçleri tarafından alaşağı edilmelerini önlemeye yetmeyecektir. Ama bu hedefe varılması ne kadar gecikirse, faşizmden kurtulmanın faturası ne kadar kabarırsa bunun vebali de, illüzyonlar peşinde koşmak yüzünden antifaşist mücadelenin gereklerini yerine getirmeyenlerin, demokrasi cephesini inşa etmeye yanaşmayanların omuzlarına yüklenecektir.

* Aferin! Alicenaplık da böyle olur işte. TKP Cunta'ya faşist diyenleri "anlayışla" karşılıyormuş! Biz de dileriz bu "anlayış"dan nasipleniriz. Ve böylece yıllardır işbirliğine çekmek için çaba gösterdiğimiz TKP ile somut olarak iş görme imkanı çıkar. Üstelik TKP'nin bizi — ve Cunta'yı faşist olarak niteleyen tüm siyasi hareketleri — "anlayışla" karşılamasından hiç gocunmuyoruz. Neden gocunalım ki, koca Dimitrov bile TKP'nin bu "anlayışlı" tutumundan nasiplendikten sonra!

CUNTA'NIN YETKİ GASPI VE GÜCE TAPANLAR

(3. sayfadan devam)

sıl kullanacağı konusunda fikrini soracağı günü beklemektedir!

Evet, Velidedeoğlu, ve onun gibiler, zorba generallerin önünde eğilip ordunun kılıcını öpüyorlar, hem de. sırf öptükleri için, o kılıcı kendileri kullanabileceklerini sanıyorlar. Bu da onları en zavallı çelişkilerin içine sürüklüyor.

Hem generallere anayasayı fütursuzca çiğneme, demokrasiyi askıya alma, hiç bir sorumlulukla bağlı olmadan tüm iktidar yetkilerini ellerinde toplama yetkisini tanıyacaksınız, hem de onların kararlar alır ve uygulatırken başkalarından değil de sizden akıl almalarını isteyeceksiniz. Ekonomi politikasından tutun da kimin referandumda cumhurbaşkanı adayı olup olamayacağına ya da Türk Dil Kurumunun geleceğine kadar yerle gök arasında —size üzerinde "söz" söylemeye, "fikir" beyan etmeye izin verilmiş— ne kadar konu varsa hepsinde tepeden inme karar ve uygulamalar başkalarının değil de sizin tercihleriniz doğrultusunda olacak. Yani sanki, hani nerdeyse, darbeyi siz yapmışsınız, anayasayı, demokrasiyi, vb. siz askıya almışsınız gibi! Bunun sonu, "en güçlü" olan ordunun *sizin* tercihlerinizi benimseyip dayatacak kadar *daha güçlü* ve bir o kadar da *daha yetkili* olmasını, yani ordunun (daha doğrusu ordu içinde belli eğilimlerin, kesimlerin, giderek belli generallerin) sizden yana çıkma doğrultusunda *politize* olmasını istemeye kadar varır. Bunun da adı, açıkça, cuntacılıktır!

Sayın Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun Kenan Evren'i, kendini referandumda "cumhurbaşkanı" ilan etmekten vazgeçmeye ikna etmek için ileri sürdüğü, yukarıda aktardığımız gerekçelerde bu nokta daha bir belirginleşiyor. Bir kere bu gerekçelerin tümü kendi anlayış ve değerlendirme sınırları içinde "reel politik". Hiç birinin demokrasiyle, özgürlükle, halkın kendi kaderini kendi tayin etmesi ilkesiyle bir ilgisi yok. Kime hitap ediyor bu gerekçelerle Sayın Velidedeoğlu? Ordunun politize olmamasını sağlamayı kimden istiyor? Kenan Evren'den! Bırakalım bütün yaptıkları ve söyledikleri iki yıldır herkesin malümu olan cuntabaşından böyle birşeyi beklemenin ne denli *politik körlük* olduğunu, salt siyasi rejim anlayışı ve hukuk doktrini planında dahi, bu konuda K. Evren'i muhatap almaktan daha saçma sapan, beyhude, abes birşey olabilir mi? Velidedeoğlu, diktatörün fiili diktatörlüğünü resmiyete bindirmesine itiraz edebilmek için, diktatöre *ve onu izleyecek bütün dik-*

tatörlere diktatörlük hakkı bağışlamaktan başka çare görememektedir. Aczin böylesi ancak zorbalık karşısında âcizliği seçmeyi ve giderek zorbalıktan medet ummayı meslek edinenlerde bulunabilir...Eski zamanın padişah kulları Cuma alayında hiç değilse, "Mağrur olma Padişahım, senden büyük Allah var!" diye bağırırlardı. Velidedeoğlu ise, yazısının bütününden de anlaşıldığı gibi, diktatöre "Mağrur olma senden büyük kimse yok!" diye sesleniyor. Ya da, belki, "senden büyük ordu var!" demeye getiriyor ki aslında ikisi de aynı kapıya çıkıyor; çünkü söz konusu olan, zaten, kişisel diktatörlük sorunu değil, orduya ve ordunun başındaki generallere demokrasinin tüm kurallarını çiğneyip siyaset sürecine doğrudan müdahele hakkının tanınması, bu müdahelenin bizatihi hukuki kural haline getirilmesi, sonra da, yine aynı ordudan ve onun generallerinden "demokrasiye uygun" davranış beklenmesi.

Bu çelişkili tavrın altında yatan, başta da dediğimiz gibi, doğrudan doğruya demokrasiye, kitlelere, halka inançsızlıktır. Ordunun kendini siyasi sürecin, ülkenin ve halkın tepesinde bekçi tayin etmesi sorununa 'çözümü yine ordudan beklemektedir. Bir başka deyişle, ordunun kendini milletin başına bekçi tayin etmesini demokrasi adına (garabet burada) teyit etmek, onaylamaktır. Ve nihayet (garabetin "giderilmesi" doğrultusunda) cuntacılığa bel bağlamaktır.

Cuntacılığın neye ve kime hizmet ettiği ise bunca yıllık tecrübeden sonra artık herkesce anlaşılmış olmak gerekir. Bizler, Velidedeoğullarının, orduya "halaskar" gözüyle bakmanın ve cuntacılığın herdaim hizmet ettiği çıkarlardan yana olmadıklarını elbette biliyoruz. Onun için, bu yazıdaki eleştirilerin kendilerine yöneltilmiş kişisel bir suçlama olarak yorumlanmamasını dilerken, aynı zamanda onları, bir kere daha, sürekli hayal kırıklığına uğramalarına neden olan belli düşünce ve bakış alışkanlıkları üzerinde yeniden düşünmeye çağırıyoruz.

LATİN AMERİKA'DA FAŞİZMİN SINIFSAL ÖZÜ

(Baştarafı 12. sayfada)

larda, örneğin düşük ücretler ve ham madde kaynakları buldukları en çok gelişmiş Latin Amerika ülkelerine girmektedirler. İşte bu uygun şartlarda, uluslararası tekeller, bu ülkelerin bağımlılık ve göresel geri kalmışlıklarını korumak isterler. Ayni zamanda bu ülkelerde, bu yeni bağımlılık şekillerini birlikte sürdürebilecekleri işbirlikçiler ararlar ve bunları bu sözümona "yeni oligarşi" arasında bulurlar.

Latin Amerika ülkelerinin çoğunda bu yoldan üçlü bir sömürü sistemi ortaya çıkar: Birinci olarak, gelişmekte olan ülkeler için tipik olan sömürünün kapitalizm öncesi şekilleri devam eder. İkinci olarak, yerli finans kapital için uluslararası denetime tabi endüstrileşme yoluyla yeni kâr kaynakları yaratılır. Üçüncü sömürü şekli olarak da uluslararası tekelci sermayenin kâr transferi aracılığıyla Latin Amerika ülkelerinin ulusal gelirlerinin önemli bir kısmı dışarıya akar. Bu şu anlama gelir: Latin Amerika'da kapitalizmin gelişmesinin yeni biçimleri, kıtanın bu yarısında uzun süredir varolan çelişkileri keskinleştirir ve yeni çelişkiler ortaya çıkartır. Bir sıra Latin Amerika ülkesinde faşist diktatörlükler kurmak veya varolan diktatörlük rejimlerini faşistleştirmek eğiliminin ilk nedeni, Latin Amerika'daki özgül şartlar altında uluslararası tekelci sermayenin daha fazla ilerlemesi ve yerli tekellerin gelişebilmesinin, sınıf mücadelesini keskinleştirmeden ve şimdiye kadar gelişmiş olan sümürü sisteminin kendisini tartışılır duruma getirmeden mümkün olmamasıdır.

Faşizm, daha Komünist Enternasyonal zamanında, uluslararası bir olgu olarak tanınmıştı. Bugün bu tanım her zamankinden daha geçerlidir. Faşist diktatörlükler (Şili, Uruguay, Brezilya, Bolivya) veya etkin faşist akımlar (Arjantin) bugün Latin Amerika'nın, yerli tekelci sermayenin oluştuğu, bir kısım tarım oligarşisinin emperyalist sistemin "halkalarına bağlanması" ve yerli-yabancı tekellerin birbiriyle kaynaştığı yeni şekillerin en bariz olarak görüldüğü ülkelerinde ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda, Komünist Enternasyonal'in faşizm tanımı Latin Amerika'daki faşist rejimler için de geçerlidir.

Aslında Meksika'da da, tarım oligarşisinin zayıf olan ağırlığına rağmen yukarıda anılan bütün belirtiler vardır. Ama aşırı sağ ve faşist akımlarla örgütlerin varlığına rağmen orada acil bir faşist tehlikeden söz edilemez. Aşikârdır ki, Meksika burjuvazisi, yüzyılımızın ilk on yıllarında anti-feodal bir erime ile ve 1930'lu yıllarda Başkan Cardenas'ın döneminde, yeterli derecede elastik ve adapte olabilen ve artan sosyal gerginlikleri geçici olarak durdurabilen, ya da karşı güçleri özellikle işçi hareketini ya baskı altına alıp, ya da özellikle sendikal sektörde olduğu gibi manipule edebildiği politik bir mekanizme kurmuştur. Meksika büyük burjuvazisi için faşizm, şu anda mobilize edilmesine ihtiyaç duyulmayan, ama var olan bir rezervdir. Meksika örneği, ekenomik ve sosyal gelişmenin mutlaka otomatik olarak faşizme götürmediğini gösterir.

Latin Amerika'daki gelişmenin analizinden çıkarılacak önemli bir sonuç, faşizmin, politik bir akım ve bağımlı-geri kalmış ülkelerde iktidarı sürdürebilmenin bir şekli olarak, iktidara gelmesinde yerli mali oligarşi ile tekelleşme sürecinin uluslararasılaşması arasındaki, özellikle son on yılda belirgin olarak ortaya çıkan karakteristik ilişki ile bağıntılı olmasıdır.

AJİTASYON-PROPAGANDA VE ÖRGÜT BAĞI

(11. sayfadan devam)

Ajitasyon-propagandanın meyvaları ancak ve ancak politik örgütü güçlendirmek, politik mücadele saflarını yaygınlaştırmak ve politik örgütün kitleler içindeki öncülüğünü yükseltmek ve sadece politik örgütün nicel ve nitel varlığını değil, aynı zamanda onun kitle tabanını (sempatizanlarını) da alabildiğine genişletip güçlendirmek noktasında somut ve elle tutulur hale gelebilir.

Yazımızın bu sayıdaki bölümünün girişinde "ajitasyon-propaganda örgüt *tarafından* ve örgüt *için*" yapılır derken, kastettiğimiz de işte budur: siyasi örgütlenmedir ve siyasi hereketin bütün boyutlarıyla ve esas olarak yığınsal gücüyle büyümesidir, iktidarı alacak ve burjuvaziyi alaşağı edebilecek türden bir mücadele müttefiklerine, proleter olan ve olmayan emekçi yığınlara ve giderek topluma öncülük yapabilmesidir.

TSİP MERKEZ KOMİTESİ POLİTİK BÜRO BİLDİRİSİ

(Baştarafı 1. sayfada)

Çetin sınavlardan geçe geçe bugünlere kadar gelen Partimiz'in göstermiş ve göstermekte olduğu örgütsel, politik ve ideolojik gelişmenin her geçen gün somut meyvalarını daha elle tutulur bir biçimde verdiği gerçeğinin altını çizen MK Politikbüromuz, onumüzdeki dönemde TSİP'i daha büyük görevlerin beklediğinin bilincinde olarak, yapılanla yetinmeme, geriye bakmama, daima ileriye, daha iyiye bakma görevini tüm üyelere, Parti taraftarlarına ve dostlarına hatırlatır.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi Politikbürosu, faşizmin zındanlarında çile çekmekte olan tüm ilerici ve yurtseverler başta olmak üzere, Türkiye emekçi halk hareketinin, Kürdistan ulusal demokratik hareketinin genel demokrasi mücadelesi içinde saf tutmuş ve bu zor günlerde Cunta'ya boyun eğmemiş tüm dost güçlere militan selamlarını ve dayanışma duygularını iletir."

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
MK Politikbürosu

"Ne politikacıyım, ne şairim, ben bir insanım"

LOUIS ARAGON

Çağımızın edebiyat ustalarından büyük şair, romancı, sanat eleştirmeni Aragon öldü.

Aragon sadece sanatçı değildi, aynı zamanda devrimci eylem adamıydı, bütün hayatını kalemiyle ve eylemiyle Fransız halkına, komünizm ve barış davasına, yani TÜM İNSANLIĞA adamıştı.

Aragon'u saygıyla anarken, gazetemizin sınırlı sayfaları çerçevesinde onun kısa bir biyografisini veriyoruz.

●●●

Louis Aragon 3 Ekim 1897'de Paris'de doğdu; ana tarafından edebiyatçı ve kültürlü bir aileye mensuptu, babası bir polis memuruydu.

Daha okuma-yazma öğrenmediği yaşlardan itibaren edebiyata ilgi duymaya, ailesindeki edebiyatsever büyüklerinin kültür, edebiyat ve felsefe sohbetlerini dinlemeye ve bilgilenmeye başladı. Hatta bu arada "Kleopatra'nın Çocukları" adını verdiği bir küçük piyesi kafasında şekillendirdi ve teyzelerine söyleyerek yazdırdı. Okuma yazma öğrenmesiyle birlikte kitap okumaya ve şiir yazmaya yöneldi. O yıllarda ünlü İngiliz yazarı Dickens'in etkisi altındaydı.

Özel bir okula devam etmeye başlayan Aragon orta okul ve lise çağlarında özellikle Latince ve felsefeye ilgi duydu, Latin bilimleri, edebiyat ve felsefe dallarında bakalorya tezlerini hazırladı.

Liseyi bitirdikten sonra, kendi deyişiyle, annesini memnun etmek için tıp eğitimine başladı, ünlü Sorbonne Üniversitesinde botanik sertifikası aldı, sonra Oseanografi (Okyanus Bilimi), Bakteriyoloji ve Biyoloji okudu. 1917'de genç bir tıp öğrencisiyken askere alınıp cepheye gönderildi.

Savaştan sonra terhis edilen Aragon iki arkadaşıyla (Andre Breton ve Pieere Soupault) birlikte *Edebiyat* isimli bir dergi yayınlamaya başladı. Aragon o sıralarda bir kısım entellektüel arasında moda olan Dadaizm akımının etkisi altındaydı, fakat çalışmaları olgunlaştıkça yavaş yavaş Dadaizm'den uzaklaşmaya başladı.

1920'deki Tours Kongresiyle Fransız Komünist Partisi kuruldu. Aragon daha sonraları bu konuda şöyle diyordu: "Bu Kongrede iki olay yönelimimin belirlenmesine yardımcı olduğu için hayatımda önemli bir yer tutar. Bunlardan birincisi Clara Zetkin'in Alman delegesi olarak Tours'a gelip kardeş parti kongresinde konuşmasıydı. Bu tutum, savaşa karşı en sert bir karşı çıkıştı, ve halkları kendi ülkelerindeki hükümetlere karşı mücadeleye çağırmaktaydı, ikinci olay ise komünistlerin Fas savaşı karşısındaki tavırlarıydı." (Bilindiği gibi Fransız Komünist Partisi, Fransız sömürge savaşına karşı Faslıların yanında yeralmıştı.)

Aragon henüz komünist olmadığı o yıllarda bir ara Sürrealist Devrim isimli bir kültür dergisinin çıkışında yeraldı, derginin amacı "sürrealizmi devrimin hizmetine sunmak" idi.

Daha sonra, Rif savaşı sırasında komünist *Aydınlık* grubuyla ilişki kurdu. 1927'de FKP'ye üye yazıldı. 1928'de Madrid'de 1500 sayfalık *"Sonsuzun Savunucusu"* adlı romanını yazdı. 1928'de Elsa Triolet ile tanıştı. İki genç edebiyatçı daha sonra evlendiler ve 1970'de Elsa'nın ölümüne kadar birlikte oldular. Elsa Triolet Aragon'un sadece özel hayatında değil, düşünsel evriminde de önemli bir yeri vardır.

Aragon 1930'da Karkov'da yapılan Sovyet Yazarlar Birliği Kongresine delege olarak gitti. 1931'de *Kızıl Cephe*'nin yayınına katıldı, daha sonra l'Humanite'ye yazı yazmaya başladı. O sırada kurulmuş olan Devrimci Yazarlar Derneği'ne girdi. Bu derneğin 1934'de faşist tehlikeye karşı demokrat aydınları uyarmak için verdiği uğraşta, 1935'de İtalyan faşizminin Etiopya savaşına karşı yürütülen kampanyada önemli görevler yaptı.

Aragon gene aynı yıllarda İspanyol iç savaşında faşistlere karşı Enternasyonal Fransız Tugayında savaştı.

1936'da Fransa'da Halk Cephesi hükümetinin kurulduğu yıllarda Aragon ve Triolet Sovyetler Birliği'ne gittiler, Gorki onlarla tanışmak istiyordu. Ne var ki, onlar varmadan Gorki öldü.

Aragon 1937'de yayına başlayan "Ce Soir" adlı gazeteyi Bloch' la birlikte yönetmeye başladı. O sırada ünlü romanlarından İmparatorluk Yolcuları'nı yazdı. İkinci Dünya Savaşının başlamasıyla, Fransız ordusunda askere alındı, Cephede yaralandığı için askeri bir madalya aldı. Bu sırada ünlü romanı *Komünistler*'in birinci cildini yazdı. Fransa ordusu Hitler'e teslim olunca, Paris dışındaki çeşitli kentlerde yaşamaya başladı.

Nazi işgali altındaki karanlık yıllarda Aragon'un yazdığı özgürlük şiirleri elden ele dolaşıyordu. Bu dönemde, Parti'nin direktifiyle yayın çalışmalarında önemli görevlerin yanısıra Rezistans (Direniş) Savaşında bir Partizan olarak dövüştü.

Fransa'nın kurtuluşundan sonra, yeniden Ce Soir gazetesinin başına geçti. Ayrıca 1949'da Parti tarafından yayınlanan "Lettres français" dergisini yönetmeye başladı.

Soğuk savaşın başladığı ve insanlığı artık bir nükleer savaşın tehdit ettiği o yıllarda uluslararası barış örgütlenmesinde aktif yer aldı, Barış Kongresine düzenlenmesine katıldı, Dünya Barış Kurucuları arasına girdi. 1957'de Lenin Barış Ödülü'nü kazandı.

1950 Kongresinde Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesi yedek üyeliğine seçildi, 1954'de MK asıl üyesi oldu ve ölünceye kadar bu onurlu görevi sürdürdü.

Aragon, tüm yaşamıyla, sanat yapıtlarıyla ve eylemleriyle çağdaş bir aydın olmanın seçkin örneğini vermiştir. O, hümanizmini romantik bir duygu ve pasif bir bekleyişe indirgememiş, tersine hümanist olmanın insanlık için mücadeleyi gerektirdiğinin bilincinde olarak daima bir eylem adamı olmuştur. Hümanizmin en yetkin düzeyinin komünist olmakla gerçekleşeceğinin bilincinde olmuştur.

Ve Aragon işte bu nedenledir ki, yani tüm hayatı boyunca hep *mücadele içinde* olduğu içindir ki, sanatını da ömrünün sonuna kadar diri, hareketli ve üretken tutabilmiştir. Birçok burjuva ve küçük burjuva sanatçı gibi tükenmemişse, bitmemişse, sanatçı soluğu kalbinin atışları sürdüğü müddetçe yaşamışsa, bu soluğun canlılığının biricik nedeni onun devrimci kişiliğidir, mücadeleci ruhudur.